

ABSZTRAKTFÜZET

PADE

PALLAS ATHÉNÉ
DOMUS EDUCATIONIS
ALAPÍTVÁNY

MUT

Országos Urbanisztikai Konferencia 2019
MAGYAR URBANISZTIKAI TÁRSASÁG

Tartalomjegyzék

AGGLOMERÁCIÓS VÁROSAINK LAKÁSPIACA ÉS NÖVEKEDÉSI KIHÍVÁSAI

SZEKCIÓ 3

ERDÉLYI AGGLOMERÁCIÓS ÖVEZETEK KIHÍVÁSAI ORSZÁGOS/ REGIONÁLIS KONTEXTUSBAN 3

Ványolós Endre - Planwerk kft. - városépítész, egyetemi oktató 3

SZEGED-KISKUNDOROSZMA KÉT KÜLTERÜLETÉNEK TÁRSADALOMFÖLDRAJZI ÉS TERÜLETHASZNÁLATI VIZSGÁLATA ÖREGHEGYDŰLŐ ÉS SIADŰLŐ PÉLDÁJÁN 4

Tóth Vivien Magdolna - Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar - MSc
hallgató 4

SZELÍD AGGLOMERÁCIÓS TELEPÜLÉS - ETEK 5

Wittek Krisztina - Etyek Nagyközség Önkormányzata - Főépítész 5

ÉLETFORMÁK KELETKEZÉSE, VÁLTOZÁSA A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓBAN 6

Varga-Ötvös Béla - ÉrtékTérkép Kft. - ügyvezető 6

AGGLOMERÁCIÓS TELEPÜLÉSEK: KIHÍVÁSOK ÉS GAZDASÁGÉLÉNKÍTÉS 7

Szebeni Dávid - Enrawell csoport - ügyvezető, stratégiai igazgató 7

A FŐVÁROSI AGGLOMERÁCIÓ TERÜLETI-TÁRSADALMI KÉRDÉSEI 8

Dr. Laki Ildikó - Milton Friedman Egyetem - docens 8

FALU- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS, SZOCIÁLIS VÁROSPOLITIKA SZEKCIÓ 9

FALUFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁK 9

Bérczi Szabolcs - Szent István Egyetem Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola - PhD hallgató 9

A TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVEK SZEREPE A FALU- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSBEN 10

Teremy Viktória - Szent István Egyetem Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola - PhD hallgató 10

ŐSEINK LÉPTEIN A JÖVŐ NYOMÁBAN KUNSZIGETEN 11

Lendvai Ivánné - Kunsziget Község Önkormányzata - polgármester 11

A TÁRSADALMI ÉLETMINŐSÉG MODELL ÉS AZ INNOVATÍV SZANITÁCIÓS MEGOLDÁSOK KAPCSOLATA 12

Czikkely Márton - Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar - egyetemi tanársegéd
..... 12

A FIATAL, KÉPZETT MUNKAERŐ VONZÁSA A MAGYAR KÖZÉPVÁROSOKBAN - ÖSSZEHOSONLÍTÓ VIZSGÁLAT KOMPLEX MUTATÓ ALAPJÁN 12

Varga Virág, Teveli-Horváth Dorottya - Budapesti Corvinus Egyetem - doktorandusz 12

VIDÉK, TERÜLETI KOHÉZIÓ ÉS TERÜLETI KORMÁNYZÁS. TERÜLETI KORMÁNYZÁSSAL KAPCSOLATOS MEGKÖZELÍTÉSEK. 13

Szekeress-Brányik Éva - Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar - PhD hallgató 13

A CSALÁDPOLITIKA ÉS SZOCIÁLIS VÁROSPOLITIKA KAPCSOLATA AZ ÉPÍTÉSZETI BÜNMEGELŐZÉSSSEL 13

dr. Molnár István Jenő - Nemzeti Közszolgálati Egyetem - Doktorandusz hallgató 13

A ROMATELEPEK JELENE ÉS JÖVŐJE 15

Ongjerth Richárd - Társadalmi Esélyegyenlőségi Főigazgatóság - Településfejlesztési szakértő 15

LAKÓNEGYED FEJLESZTÉSEK ÉS ÚJ VÁROSKÖZPONTOK SZEKCIÓ 17

EMERGENS URBANIZÁCIÓ: VERTIKÁLIS ÉS HORIZONTÁLIS SŰRÍTÉS A NYUGAT URBANIZÁLT TÁJAIN 17

Wettstein Domonkos PhD - BME Urbanisztika Tanszék - egyetemi adjunktus 17

A KÖZLEKEDÉS ÉS VÁROSSZERKEZET HATÁS-ELLENHATÁSA 18

Biczók Péter - Mobycon BV - közlekedési tanácsadó 18

VESZPRÉM FUNKCIONÁLIS VÁROSI TERÜLETÉNEK VÁLTOZÁSAI 1990 ÉS 2018 KÖZÖTT 19

Ivancsics Vera - Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Településfejlesztési Kar - PhD hallgató 19

A HELYI KÖZÖSSÉGEK ÉS AZ ÖNKORMÁNYZAT KAPCSOLATÁNAK SZEREPE AZ URBÁNUS TÉRHASZNÁLAT FUNKCIÓVÁLTOZÁSAIBAN ÉS A LAKÁSPIACI HELYZET ALAKULÁSÁBAN, A BARTÓK BÉLA BOULEVARD VISZONYLATÁBAN 20

Weninger Sándor - Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola - PhD-hallgató
..... 20

A TELEPÜLÉSKÉP-VÉDELME LEHETŐSÉGEI AZ ÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEZÉSI ELJÁRÁSOKBAN, ILL. AZ ÉPÍTÉSI ENGEDÉLYHEZ NEM KÖTÖTT ÉPÍTÉSI TEVÉKENYSÉGEK ÉS MULASZTÁSOK ESETÉN 21

Tóth Ferenc - Budapest Főváros Kormányhivatala - állami főépítész 21

NAGYVÁROSOK ÉS A CSALÁDI HÁZ VAGY A CSALÁDI HÁZ, MINT TÁRSADALMI CSAPDA 21

Koszorú Lajos Város - Teampannon Kft. 21

A KÖZÖSSÉGI TEREK ÉS A NÖVÉNYZET JELENTŐSÉGE A JÖVŐ NAGYVÁROSAIBAN 23

Dr. Jóna László - Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézete
Nyugat-magyarországi Tudományos Osztály - tudományos segédmunkatárs 23

A KÖZÖSSÉGI LAKHATÁSI PROJEKTEK PERSPEKTÍVÁI BUDAPESTEN 24

Szabó Julianna, Budapesti Műszaki Egyetem Urbanisztikai Tanszék, CoHousing Budapest 24

A MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG SZEKCIÓJA: NAGYVÁROSI FEJLŐDÉSI PÁLYÁK..... 26

ADALÉKOK A MAGYAR NAGYVÁROSONK FEJLŐDÉSI PÁLYÁJÁNAK TANULMÁNYOZÁSÁHOZ.....	26
<i>Rechnitzer János SZE RGDI; KRTK; MRTT</i>	<i>26</i>
PÉCS MÚLTJA, JELENE ÉS JÖVŐJE	27
<i>Rácz Szilárd KRTK; SZE RGDI; MRTT.....</i>	<i>27</i>
OKOSVÁROS MEGKÖZELÍTÉS ALKALMAZÁSA TERMÉSZET ALAPÚ VÁROSFELJESZTÉSI MEGOLDÁSOKKAL (GYŐR)	29
<i>Lados Mihály MTA KRTK RKI: MRTT, MUT.....</i>	<i>29</i>
EGYETEM ÉS VÁROS	30
<i>Gál Zoltán PTE; MRTT.....</i>	<i>30</i>
ALFÖLDI NAGYVÁROSI LAKÁSPIACOK CIKLIKUS ÁTALAKULÁSA AZ UTOLSÓ KÉT ÉVTIZEDBEN.....	31
<i>Nagy Gábor - MTA KRTK RKI - tudományos főmunkatárs</i>	<i>31</i>
FEKETELAKÁS - JAVASLATOK EGY ÁTLÁTHATÓBB ÉS MEGFIZETHETŐBB MAGÁNBÉRLAKÁSPIAC ELÉRÉSE FELÉ	31
<i>Gosztonyi Ákos - Habitat for Humanity Magyarország - Szakpolitikai munkatárs</i>	<i>31</i>

URBACT, LAKHATÁS ÉS VÁROSFELJESZTÉS – NEMZETKÖZI KITEKINTÉS SZEKCIÓ..... 32

A BERUHÁZÁSOK ORIENTÁLÁSA A TELEPÜLÉSI POTENCIÁL HASZNOSÍTÁSÁVAL	32
<i>Jasitzné Cserni Tímea Lechner Nonprofit Kft.</i>	<i>32</i>
KÖZÖSSÉGFELJESZTÉSSEL A VÁROSI MEGÚJULÁSÉRT	32
<i>Szerencsés Rita Kortárs Építészeti Központ</i>	<i>32</i>
FENNTARTHATÓ ÉS INTEGRÁLT VÁROSFELJESZTÉS EURÓPAI UNIÓS KERETEI A 2021-2027-ES IDŐSZAKBAN	33
<i>Peter Takacs - Európai Bizottság Regionális és Várospolitikai Főigazgatósága - policy officer.....</i>	<i>33</i>
LAKHATÁS ÉS VÁROSFELJESZTÉS – ÁLLAMI LAKÁSÉPÍTÉSI PROGRAMMAL	34
<i>Párdi Zsófia - Társaság a Lakásépítésért, Lakásfelújításért Egyesület – projektvezető.....</i>	<i>34</i>
DEBRECEN LAKÁSPIACI TENDENCIÁK, KIHÍVÁSOK.....	35
<i>Kun Ferenc - Debreceni Infrastruktúra Fejlesztő Kft. - üzletfejlesztési vezető.....</i>	<i>35</i>
A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYAR TELEPÜLÉSTERÜLET VÁROS-VIDÉK MINTÁZATA	35
<i>Szabó Balázs - Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Osztályvezető</i>	<i>35</i>

Agglomerációs városaink lakáspiaca és növekedési kihívásai szekció

Erdélyi agglomerációs övezetek kihívásai országos/regionális kontextusban

Ványolós Endre - Planwerk kft. - városépítész, egyetemi oktató

Kulcsszavak: erdélyi agglomerációs övezetek, regionális központ, urbanizáció-szuburbanizáció, területi polarizáció, települési infrastruktúra, lakáspiac

Az elmúlt két-három évtizedben az erdélyi városok fejlődése a szuburbanizációs szakaszba lépett, hasonlóan más romániai ill. magyarországi közepes méretű város fejlődéséhez. A hasonlóságok ellenére, Kolozsvár helyzete egyedi, sajátos, és sok szempontból eltér más romániai vagy magyarországi hasonló méretű város helyzetétől. Ennek talán leginkább szembetűnő, egyértelmű jele, hogy az utóbbi hét-tíz esztendő során a kolozsvári (és a város agglomerációs övezetének) ingatlanpiac/lakáspiac dinamikus fejlődése, amely az országos, a romániai ingatlanpiac alakulásában egyfajta barométerként működött. Az elmúlt évtizedben a kolozsvári ingatlanpiac romániai viszonylatban a legdrágábbnak bizonyult, az ingatlanpiaci/lakáspiaci árak magasabbak voltak, mint a fővárosban, Bukarestben és bizonyos piaci szegmensekben és adott időszakokban a budapesti árakhoz hasonlóak voltak, annak ellenére, hogy a város gazdasági potenciálja, adminisztratív fontossága messze elmarad mind Bukarest, mind pedig Budapest gazdasági vonzerejétől, közigazgatási fontosságától. Mi lehet a magyarázata ennek a jelenségnek?! És mi lehet a következménye?!

Kolozsvár területi-földrajzi elhelyezkedése, a pozíciója egy tágabb országos területi/regionális kontextusban talán nem mellékes: megfelelő, elégséges távolságban a két fővárostól, megfelelő, elégséges (országnyi) nagyságú és lakosságú terület súlypontjaként léptékváltásra képes, alkalmas arra, hogy valódi regionális gazdasági-kulturális központként újradefiniálja magát (talán csak a moldvai Iasi rendelkezik ezen képességgel, bár elhelyezkedése periférikus, és részben Temesvár vagy Debrecen, bár e két utóbbinak az országhatár és Belgrád illetve Budapest közelsége nem kedvez). Ennek tudható be Kolozsvár vonzereje, amelynek köszönhetően az elmúlt években nem pusztán a közvetlen(erdélyi) regionális környezetből, hanem az ország távolabbi részeiből (sőt a határon túlról, a Moldovai Köztársaságból) is vonzza a betelepülőket. Ezen migráció természetesen hatással van a lakáspiacra is és több, mint két évtizede az egyik legfontosabb(kiváltó) oka a szuburbanizációs folyamatnak. Bár nem meglepő, hogy a Kolozsvár környéki települések jelentős része területben és lakosságszámban növekedett, mégis egyedülálló, hogy kevesebb, mint két évtized alatt a szomszédos Szászfenes lakossága majdnem az ötszörösére nőtt, és ezáltal az ország legnagyobb községe lett. A szuburbanizációs folyamat nem pusztán nagy nyomást helyezett a települési infrastruktúrára, a lakáspiacra a kolozsvári agglomerációs övezetben, hanem hihetetlen kihívások elé állította a településtervezést, a városkörnyéki terület tervezését, működ(tet)ését. A szuburbanizációs jelenség, sajátosan, kiemelten Kolozsvár agglomerációs övezetének a helyzete számos szakmai terv, elemzés, kiállítás témája volt már.

Talán a legelső a sorban a 2010-es Velencei Építészeti Kiállítás román pavilonjának a Superbia-Suburbia című katalógusa.

A 2014-es kolozsvári Általános Településrendezési Terv illetve az elmúlt időszak különböző gazdasági-közlekedési fejlesztési tervei/ stratégiái is ebbe a sorba illeszkednek: az agglomeráció településeinek összehangolt, fenntartható fejlődését hivatottak elősegíteni.

Szeged-Kiskundorozsma két külterületének társadalomföldrajzi és területhasználati vizsgálata Öreghegydűlő és Siadülő példáján

*Tóth Vivien Magdolna - Szegedi Tudományegyetem Természettudományi
és Informatikai Kar - MSc hallgató*

Kulcsszavak: tanya, szőlőhegy, Kiskundorozsma, Siadülő, Öreghegydűlő, népesség, területhasználat

Kutatásomban arra vállalkoztam, hogy megvizsgáljam Szeged városától nyugatra elhelyezkedő, Szeged-Kiskundorozsma közigazgatási területéhez tartozó két külterületet. Az egykor szőlőhegyi területként létrejött, mára már zártkertesedett Öreghegydűlőt, valamint e területtől északnyugatra fekvő, klasszikus tanyás jelleggel bíró Siadülőt, melyeket társadalomföldrajzi, illetve területhasználati szempontból hasonlítottam össze.

A vizsgálat fő célja volt kideríteni a két választott terület népességváltozásának, területállományának és lakáspiacának átalakulását kiváltó tényezőit. Siadülő a népszámlálási adatok alapján 1910-től egészen a rendszerváltás időszakáig nagyobb lélekszámmal bírt, mint a közvetlen mellette lévő Öreghegydűlő. Az 1990-es eseményeket követően ez a felállás az ellenkezőjére fordult és Öreghegy népessége hirtelen megnőtt.

A vizsgálat során a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisából számított adatokkal dolgoztam, továbbá állami ingatlan-nyilvántartási térképeket vettem igénybe. Emellett a terepbejárás alkalmával szerzett ismereteimet használtam fel, különösen az eltérő területhasználatból fakadó folyamatokra helyezve a hangsúlyt.

Siadülőn a táblásítás, szövetkezetesítés és a településpolitikai beavatkozások eredményeként, a kiterjedt földhasználat tükrében népességszáma a legtöbb tanyás területhez hasonlóan lecsökkent. Habár a népszámlálási adatok szerint lakossága az 1980-as évektől stagnál, a kiépítetlen infrastruktúra az elmúlt tíz évben további fogyást eredményezett, melynek mértékét a következő felmérés adataiból tudhatjuk majd meg. Továbbá ingatlanállománya sem mutat jelentős változást az elmúlt évtizedekhez képest.

Öreghegydűlő népességének növekedését pedig a szocializmus időszakában lezajlott zártkertesedési folyamatok eredményeként könyvelhetjük el. Az 1960-as években kiosztásra került területek funkcióváltása konzerválta az elaprózódott birtokszerkezetet. A rendszerváltást követően pedig a földek privatizációja révén az addig jelentős mezőgazdasági tevékenységet lassan felváltotta a lakófunkció, illetve részben az üdülők kialakulásának alapját is képezték. Az országos

folyamatokat követve a városhoz közelebb lévő, jó adottságú területeken megindult a kiköltözés. Társadalmi összetétele ebből kifolyólag fiatalosabb, magasabb státuszú lett. Ezzel ellentétben a terület beljebb lévő részén beépítettségét és infrastrukturális ellátottságát szempontul véve ritkulás figyelhető meg, területhasználata a tanyás jelleget kezdi felolteni, egyfajta átmenetet képezve Siadúló klasszikus tanyavilágába.

Az elért eredmények tekintetében következtetéseimet igazolják, hogy a szuburbanizációs folyamatokban nagy szerepet kapó külterületek eltérő infrastrukturális ellátottsággal rendelkeznek. Öreghegydűlő zártkertes része ebből a szempontból jó adottságokkal bír, míg Siadúló legfőbb problémáját ennek hiánya jelenti. A jobb elérhetőségű külterületek és az alacsony ingatlanárak a városból kiköltözők számára vonzerőt jelentenek. Ezzel szemben a várostól és a főúttól távolabbi részeken az alapvető infrastruktúra meglétének hiányossága, valamint további akadályokat felvető megközelíthetősége negatív hatást gyakorol a területet meghatározó folyamatok vonatkozásában.

Szelíd agglomerációs település - Etyek

Wittek Krisztina - Etyek Nagyközség Önkormányzata – Főépítész

Kulcsszavak: Etyek brand agglomeráció szelíd bölcs

Etyek a Budapest - Tatabánya - Székesfehérvár alkotta háromszög súlypontjában fekszik. Fejér megyéhez, a Bicskei járáshoz tartozik, mégis a főváros agglomerációjának kertvárosi szerves része Budapesttől 25 km távolságra, fél órán belül elérhető autóval. Közigazgatási területe az Etyeki-dombság szinte egészére kiterjedő mikrotérség. A település neve ismert és valódi márkánév, a hely és a település neve egybefonódott a szőlő-, a pezsgő- és a borkultúrával. „Etyek Budapest szőlőskertje”, az Etyek-Budai Borvidék központja. Gasztronómiai fesztiváljai országos hírűek, nemcsak Budapestről és az ország távoli részéből, hanem a határainkon túlról is érkeznek vendégek. A település különlegessége a Korda Filmstúdió, mely turisztikai attrakció is. Rekreáció terén meghatározó térségi szerepe a főváros körüli zöld gyűrű részeként, az idegenforgalom és a vendéglátás gazdasági erőt jelent. A Törley cég szerves része a településnek. Nemcsak eljárnak innen dolgozni, hanem a környező településekről és Budapestről is járnak naponta munkába Etyekre. Az 1970-es évek óta működik az Etyeki Műhely, mely alapja a Művészeti Iskolának.

Az Etyeki-dombság kiváló természetföldrajzi adottságainak és a mai Magyar-kút forrásnak köszönhetően évezredekkel ezelőtt megtelepedett itt az ember. Az 1750-es és 1830-as évek között sváb családokat telepítettek be a községbe. Komoly törést jelentett a XX. század közepén a magukat németnek vallók kitelepítése, a falu elvesztette lakóink felét annak ellenére, hogy érkeztek telepések. A népességszám a XXI. század első évtizedében érte el ismét a 30-as évekbeli négyezer főt. A múlt század második felében a területet jelentős részét a szovjet hadsereg birtokolta, erre ma a négyemeletes panelépület emlékeztet. Etyek népessége jelentősen, de nem drasztikusan növekedett az elmúlt évtizedekben a beköltözések és a természetes szaporulat következtében.

A lakóterületi fejlesztések tervszerűen, visszafogottan valósulnak meg. A 2008-as válság erősen érezte hatását, a már kialakított, infrastruktúrával ellátott kertvárosi lakóterületek, a „Kápolna lakópark” és „Zöld domb lakópark” kialakított telkei eladatlanok és beépítetlenek maradtak. Az utóbbi időben elindultak a tervezések, építkezések. A „Kápolna lakópark” az Árpád-kori Bot-pusztai templom és nazarénus rendház festői műemléki környezetébe tartozik. A lakótelkek kialakítása és az infrastruktúra kiépítése barnamezős beruházként valósult meg a volt TSZ területen közvetlenül a 2008-ban bekövetkezett válság előtt.

Az említett szép táj, a szőlők és a borászat, a tóvá duzzasztott Etyeki-patak, a tradíciók és az innovatív szereplők vonzó célponttá teszik a települést fiataloknak, gyerekeket nevelő családoknak. Etyek rendkívül izgalmas, sokszínű település. Erőssége a főváros közelsége, a borvidék, a szép természeti és épített környezet, a hagyományok és a szellemi tőke. Ezekkel a kincsekkel bölcsen gazdálkodva okos tervszerű fejlesztésekkel a budapesti agglomeráció zöld mezsgyéjén hangulatos, barátságos település lehet a következő évtizedekben is.

Életformák keletkezése, változása a budapesti agglomerációban

Varga-Ötvös Béla - ÉrtékTérkép Kft. – ügyvezető

Kulcsszavak: Életformák keletkezése, változása a budapesti agglomerációban. Telekosztás, népességrobbanás, ingázás, dugó, kertfalu, zártkertek, digitalizáció

Az előadásban a budapesti agglomerációban, különböző településtervezési – településfejlesztési és -rendezési, környezetgazdálkodási, ingatlanfejlesztési, gazdasági és területhasznosítás tervezési, kutatási – műfajokban való részvétel során szerzett több mint három évtizedes tapasztalatomból merítetek. Az új életformák keletkezésének társadalmi, gazdasági, politikai okaira csak jelzésértékkel térek ki. Előadásom a településtervezés folyamatában felmerült, jellegzetesen (budapesti) agglomerációs problémák és koncepcionális célok, feladatok ügyeivel foglalkozik, a múlt század kilencvenes éveitől kezdve.

A harminc évet három tematikus korszakra osztottam. Tematikus korszakokról beszélek, mivel olyan folyamatokról van szó, amelyeknek már a kezdetei sem köthetők pontos évszámokhoz, továbbá egy-egy jellemző életforma korszakokat átívelően pulzál, kiegészülve az újonnan megjelenő, karakteres életmódokkal.

A tematikus korszakok:

I. Pionír (új telepes) életmód korszaka. Jellemzők: telekosztás, építkezés, népességrobbanás, ingázás, dugó. A rendszerváltás, a piacgazdasági fordulat, az önkormányzatiság, a lakásprivatizáció új impulzusokat indított el. Az élehetetlen fővárosi környezettől (zsúfoltság, légszennyezés, kosz, rendezetlenség, stb.), a felújításra szoruló lakásokból, és a paneles lakótelepekből szabaduló budapestiek számára elérhetővé vált a fővároshoz közeli, zöld és önálló családi ház megszerzése. Azzal a vágygal, reménnyel, hogy szebbé, jobbá, egészségesebbé tehető a mindennapi élet, a gyereknevelés körülményei. Létrejött egy sajátos pionír (új telepes) életforma, amely addig nem látott gondokat okozott mind a települések, mind Budapest működésében.

II. Konszolidációra törekvés korszaka, új jellemzőkkel: kertvárosodás, „kertfalu”-vá válás, közösség építés igénye, új helyi értékek megjelenése. Új, kezelendő és egyre súlyosabb problémává vált/válik a volt zártkertek, üdülőtérületek rendezése, integrálása a településszerkezetbe és a helyi közösségi életbe.

III. Fenntarthatóság, digitalizáció korszaka, amelyben meghatározó elemek: a tudásalapúság, a környezetvédelem, a népesedéspolitika, a smart city elv. Mindezek hatására új építési övezeti kategóriák is felmerülnek a településtervezésben.

A tematikus korszakokat konkrét települések (községek, városok) példáin mutatom be. Jelen, nyitott korszakunk szuburbanizációs problémáinak kezelésére javaslatokat is megfogalmazok.

Agglomerációs települések: Kihívások és gazdaságélénkítés

Szebeni Dávid - Enrawell csoport - ügyvezető, stratégiai igazgató

Kulcsszavak: agglomeráció, alvóváros, várostérség, gazdaságélénkítés, térségközpont, települési szolgáltatások

A Budapest és Magyarország többi régiójának gazdasági húzóerejét jelentő központi városok térségében a kisebb települések vezetésének egy része úgy vélekedik, hogy e központi városok térségi felzárkóztató hatása nem vagy kis mértékben érvényesül, mivel elszívják a forrásokat és a munkaerőt a környező településektől. Ennek következtében a várostérségben, agglomerációban található kisebb települések némelyike hosszútávon alvótelepülés létre kényszerül, rosszabb esetben pedig leszakad. A tapasztalt településvezetők véleménye nem hagyható figyelmen kívül, ezért egy kutatás első fázisának keretében megvizsgáltuk néhány agglomeráció érintett településeinek gazdasági-társadalmi helyzetét annak érdekében, hogy megítélhető legyen ezen területi kiegyenlítődés ellen ható agglomerációs probléma mértéke. A trendek és a helyzetkép alapján azonosítható néhány jellemző kihívás, amellyel az agglomeráció települései szembenéznek. Végezetül a jó gyakorlatok alapján a kihívásokra néhány megoldási javaslat tehető a települési gazdaságélénkítés és beruházásösztönzés érdekében.

A téma azért igényel figyelmet, mivel történelmi léptékben még igen rövid idő telt el azóta, hogy a rendszerváltás gazdasági sokkja után megroppant magyar gazdaság elkezdett újra jelentős beruházásokat vonzani. Természetszerűen számos központi város így a nagy gazdasági beruházások fémjelezte hosszú városfejlődési folyamat elején jár. A városok azonban nem önmagukban állnak, várostérségükkel komplex egységet alkotva szükséges kezelnie őket a várospolitikának. Éppen ezért már ezen városfejlődési folyamat elején szükséges figyelembe venni azokat a hatásokat, kapcsolatokat, amelyek a központi város és a térség között fennállnak. Előrettekintő intézkedésekkel a települések vezetése tehet azért, hogy a várostérség évtizedeken átívelő fejlődési folyamatában minél több érintett érezhesse magát hosszútávon is nyertesnek.

A fővárosi agglomeráció területi-társadalmi kérdései

Dr. Laki Ildikó - Milton Friedman Egyetem – docens

Kulcsszavak: területi-társadalmi viszonyrendszer, lakáspiaci átalakulás, agglomeráció és megtartó erő

Előadásomban a fővárosi agglomeráció elmúlt közel 10 évének területi-társadalmi viszonyrendszerét, kiemelve a lakás- és területiség kérdését mutatnám be, emelném ki. Évtizedek óta foglalkoztat az a kérdés, vajon a fővárosi agglomeráció milyen módon képes eltartani, illetve megtartani a helyben élő/településen élő lakosait, társadalmát. Milyen átalakuláson ment keresztül az egyes települések köre, milyen módon használják a települések lakásaikat, ingatlanait.

Falu- és vidékfejlesztés, szociális várospolitika szekció

Falufejlesztési stratégiák

*Bérczi Szabolcs - Szent István Egyetem Tájépítészeti és Tájökológiai
Doktori Iskola - PhD hallgató*

Kulcsszavak: falufejlesztés, népességmegtartás, fejlesztési stratégia

A XX. század társadalmi változásai következtében az ezredfordulóra a hagyományos falusi szerepkör és a falusi lét, mint életforma átalakult. A falvak szerepe, jelentősége előbb központi utasításra változott meg drasztikusan a szocializmus 40 éve alatt, majd a rendszerváltást követően a hirtelen jött szabadság okozta társadalmi folyamatok rendezték át a településhálózatban betöltött szerepeket. (Ennek következtében a falvak lakossága drasztikusan lecsökkent, a hagyományos falusi forma a legtöbb esetben jelentőségét veszítette, s a rendszerváltást – ritkábban az ezredfordulót - követően teljesen megváltozott funkciókkal alakultak át, új településtípusokat alkotva.)

A megváltozott szerepkörben a lakosság megtartását, a helyi társadalom kialakítását semmiképpen sem lehet függetleníteni az épített környezet megújításától és az infrastruktúra-fejlesztéstől, hiszen utóbbiak a lakosság nélkül csupán díszletként szolgálhatnak. Éppen ezért az elvándorlás megakadályozása, a helyi társadalom erősítése a falvak fennmaradásának, fejlődésének elsődleges feladata. (Természetesen a probléma rendkívül összetett, az elvándorlás, a lakosság elöregedése a legtöbb kistelepülés esetében gazdasági- és identitásválsággal is párosul, mely életszínvonal-csökkenést, s újabb elvándorlást von maga után. E spirálból csak nehezen tudnak kiszabadulni a peremre szorult kistelepülések.)

A falvak esetében a népességfogyás, elöregedés tehát kritikus probléma, melynek leírásával, értelmezésével tanulmányok tucatjai foglalkoznak. Ezzel együtt a falvak fennmaradási lehetőségeiről, saját lábára állásáról, a modern faluval szemben támasztott kívánalmakról csak kevés információ áll rendelkezésre.

Az előadás azoknak a falvaknak a fejlődését kívánja bemutatni, akik felismerve a falvak megváltozott szerepét, pozitív választ tudtak adni a kistelepülések általános problémáira. Elsődleges cél annak bemutatása, hogy az egyes falvak miként tudtak élni a lehetőségeikkel, mennyiben tudták kihasználni településhálózatban betöltött szerepüket. Bemutatjuk továbbá, hogy a helyi és helyzeti potenciál nyújtotta lehetőségek közepette az egyes települések milyen fejlődési (túlélési) stratégiát választottak, s lehetőségeikhez mérten milyen intézkedéscsomaggal próbálják megfelelő fejlődési pályára állítani falujukát és vonzóvá tenni azt az ott lakók, s a beköltözők számára úgy, hogy mindeközben megőrizték, esetleg újra megtalálják falusi identitásukat.

A pozitív példákon keresztül bemutatható, hogy a nehéz körülmények között mely stratégiák vezettek sikerre, mely települések tudták magukat fejlődő pályára

állítani. Ezen települések sok esetben a népességmegtartás mindennapos problémája helyett a további fejlesztések előkészítésével foglalkoznak, beleértve a lakásállomány megújítását is – legyen szó új épületek építéséről, vagy a meglévő épületállomány felújításáról. A falusi településeken tehát a lakásállomány megújítása - mint vonzerő - inkább a fejlesztési folyamatok eredménye, semmint mozgatórugója.

A Településképi Arculati Kézikönyvek szerepe a falu- és vidékfejlesztésben

*Teremy Viktória - Szent István Egyetem Tájépítészeti és Tájökológiai
Doktori Iskola - PhD hallgató*

Kulcsszavak: településkép, Településképi Arculati Kézikönyv, települési vonzerő, identitáserősítés, falu- és vidékfejlesztés

A falu- és vidékfejlesztés egyik alapvető kihívása a vidéki népesség helyben tartása, a helyi erőforrások fenntartható és integrált hasznosítása és a helyi vonzerejének növelése. A helyi értékek és erőforrások minél szélesebb körű megismertetése az elnéptelenedő területek újbóli népesedését segíthetik, a gazdaságélénkítő és finanszírozást segítő pályázatok, akciók mellett. A városi ingatlanárak elszakadtak a falu- és vidék ingatlanáraitól. A mai társadalom egy része visszahúzódna a város zajától, és takaros békés otthont hozna létre valahol vidéken, ahol ezt a kedvező természeti környezet és a lakáspiaci helyzet lehetővé teszi. Ezeknek az otthonoknak a kialakításához és helyszínük megválasztásához nyújthatnak segítséget a Településképi Arculati Kézikönyvek.

A településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény új műfajként létrehozta a Településképi Arculati Kézikönyvet, amelyet minden hazai településre el kellett készíteni. A Kézikönyvek közérthető kiadványba szerkesztett formában kötelezően tartalmazzák a település rövid bemutatását, az örökség, az értékek leírását, az eltérő karakterű településrészek meghatározását és jellemzését, valamint az ezekből eredő településképi ajánlásokat (építészeti szempontokat). Az ajánlásokat jó példákkal is illusztrálja, amelyekkel előképet mutat az ingatlanfejlesztők számára. Az előadás célja, az elkészült kézikönyvek falu-és vidékfejlesztésben való alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata. Az alkalmazott módszer elsősorban adatgyűjtés és feldolgozás. A kézikönyvekkel foglalkozó korábbi publikációk és konferenciák összefoglalása mellett, mintaterületek kiválasztását követően néhány kézikönyv konkrét elemzése is megtörténik.

A Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020 alapján „a természeti erőforrások és értékek megőrzése, az azokkal való felelős, fenntartható gazdálkodás, a mezőgazdaság és a vidék fejlesztése, az épített és a természeti környezet védelme, a természeti értékek megőrzése a XXI. században egyre inkább felértékelődő, egymással szorosan összefüggő, nemzetbiztonsági jelentőségű stratégiai feladat”. Ezzel az értékazonosító és megőrző szemlélettel készültek el ezek a kézikönyvek az elmúlt két évben. Fizikai környezetünk, településünk pénzzel nem kimutatható, természeti és épített értékeinek felfedezése és megismerése egyrészt a beköltözni vágyók elérése szempontjából megfelelő marketing eszköz, másrészt a helyi lakosság közösség- és identitáserősítéséhez is hozzájárulhat, amellyel növelhető

lehet a vidék népességmegtartó ereje. Ezt segítik elő a közérthető formában, minden településre elkészített Településképi Arculati Kézikönyvek a bárki számára elérhető, figyelemfelkeltő közzétételt követően.

Őseink léptein a jövő nyomában Kunszigeten

Lendvai Ivánné - Kunsziget Község Önkormányzata – polgármester

Kulcsszavak: elnéptelenedés, alvó település, munkahelyteremtés, letelepedés, lakhatás, komplex falufejlesztés, infrastruktúra, oktatás, erőforrások, klímavédelem, biodiverzitás, falumegújítás, turizmus, egyensúly

Köszönöm a lehetőséget, hogy benyújthatom településünk útját a Magyar Urbanisztikai Konferencia újonnan megnyitott falu- és vidékfejlesztés szekciójára. Teszem ezt azért, mert szeretném bemutatni azt a lehetőséget, tevékenységet, amikor „csupán” egy mezőgazdaságból és állattenyésztésből élő település megtalálta a település fejlődéséhez vezető utat. A település rövid bemutatása: Kunsziget község ősidők óta lakott település, az ország nyugati részében, külterület 1700 ha, belterülete 150 ha, lakóinak száma 1278 fő. Évszázadokon át a község lakossága mezőgazdaságból és állattenyésztésből élt, a falu földrajzi helyzetéből adódóan. Fejlődése, fennmaradása a lakosság föld- és munkaszeretetének, összefogásának, a lehetőségek felismerésének, gyors döntéseknek és a fentiek megvalósításának köszönhetőek. A változtatás szükségszerűségét indokolta a társadalmi-gazdasági struktúraváltás, az alvó településsé válás veszélye, amely az elnéptelenedéshez vezethetne. Megoldást jelent az önkormányzati rendszer, mint „erőforrás”, az önállóság, zöldmezős beruházással ipari üzemek letelepedése (lakossági összefogás, aranykorona ajándékozás) a munkalehetőség biztosítása érdekében, lakhatás és telepedés biztosítása és támogatása, komplex falufejlesztés (infrastruktúra, intézményrendszerek: oktatás, egészségügy, szociális ellátás, szolgáltatások biztosítása, közrend és közbiztonság megteremtése és fenntartása, sport, szabadidő, kultúra, hagyományok, turizmus), értékek egyensúlyának megteremtése: a jövőképünk. A jövőképnek szerves része kell, hogy legyen a természeti értékek védelme és az erőforrások hatékony kihasználása. Fontos számunkra a biodiverzitás, a klímavédelem; beruházásainkat is ezek jegyében terveztük és tervezzük meg. Az emberi erőforrások hatékony felhasználása ugyanilyen fontos, ezért céljainkat, feladatainkat a helyi civil szervezetekkel közösen valósítjuk meg. Nagy hangsúlyt fektetünk az önkéntes munkára, a közösség erejére. Településünk fejlődésének, fennmaradásának alappillérei a munkahelyteremtés, a földrajzi helyzetünkből adódó turisztikai szolgáltatások és a közösség ereje.

A társadalmi életminőség modell és az innovatív szanitációs megoldások kapcsolata

Czikkely Márton - Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar - egyetemi tanársegéd

Kulcsszavak: Életminőség modell, szanitáció, innováció, településfejlesztés

Johnson amerikai elnök 1964. évi elnöki kampányában az alábbi kijelentést tette: Céljaink elérését nem mérhetjük bankszámlánk nagyságával, csak az emberek életminőségének javulásával. Igen haladónak számító nézetéből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a társadalmi életminőség hangsúlyos szerepet tölt be a fenntartható gazdasági növekedésben, a környezetvédelemben, valamint az ökológiai biodiverzitás megőrzésében. A társadalmi szempontú életminőség jellemzők vizsgálata és mérése azért fontos, mert a társadalom tagjai az egyes környezetvédelmi beruházásokat, fejlesztéseket a saját személyes preferenciarendszerükön keresztül vizsgálják.

Korten szerint (1990), személyes jólétünket a gazdasági és pszichológiai tényezők együttes hatása alakítja. Minden települési vízellátási, szanitációs innovációt a saját életminőség javulásukon keresztül értékelnek, így egészen másfajta szűrőrendszeren megy át minden fejlesztés és az egyes innovációkhoz rendelt üzleti modell adaptáció. Elmondhatjuk, hogy a társadalmi életminőségre gyakorolt hatás mértéke szerint, a legerősebb befolyással az egyén egészsége és a fenntarthatóság rendelkezik. Beláthatjuk, hogy a csoportosítás visszaigazolja azt az eleve gondolt megállapítást, hogy a települési vízellátási fejlesztések elsősorban a társadalmi életminőség egyéni preferenciaszintjén jelentkeznek.

A fiatal, képzett munkaerő vonzása a magyar középvárosokban - összehasonlító vizsgálat komplex mutató alapján

Varga Virág, Teveli-Horváth Dorottya - Budapesti Corvinus Egyetem – doktorandusz

Kulcsszavak: policentrikus városfejlődés, metropolisz térség, kreatív osztály, kreatív város

A globalizációs tendenciákkal párhuzamosan felértékelődik a városok és városrégiók szerepe a világgazdaságban. A tudásgazdaság térnyerésével egy település sikerességének indikátora lehet a fiatal, képzett lakosság arányának mértéke, hiszen ez az a társadalmi csoport, amely a legmobilabb, a legkönnyebben tud lakó- és munkahelyet változtatni. A városi versenyképességet, gazdasági-társadalmi fenntarthatóságot alapvetően meghatározza a rendelkezésre álló fiatal, képzett lakosság mennyisége, ezért az említett csoport megtartása, illetve vonzása kiemelt fontosságú feladat a városok számára.

Magyarország esetében elsősorban Budapest és a külföldi városok elszívó hatásával kell vidéki közép- és nagyvárosainknak szembesülnie. E hatás különösképp érzékelhető az innováció motorjaként leírható fiatal, magasan képzett

szakemberek körében, amelyeknek következményeképp városhálózatunk egyre kiegyensúlyozatlanabbá válik, mivel a közepes méretű városok képtelenné válnak betölteni a regionális központok szerepét (Salamin et al., 2008). A jelenség nem Magyarország-specifikus, hiszen számos európai ország is küzd a policentrikus, kiegyensúlyozott területi fejlődés előmozdításáért (Waterhout et al., 2005). Az szintű európai politikák (Területi Agenda, Európai Területfejlesztési Perspektíva) nagy hangsúlyt fektetnek a policentrikus fejlesztésre, azonban ezeknek a végrehajtása jelentős kihívás a nemzeti döntéshozók számára.

Kutatásunkban összehasonlítjuk a magyar középvárosok (20 ezer fő lakosságszám feletti magyarországi települések) fiatal, képzett népességvonzó potenciálját egy általunk kidolgozott, hivatalos statisztikai adatokra és Big Data forrásokra épülő komplex mutató segítségével, mely a Kreatív Tudás Vonzerő Index nevet viseli. Az indikátorok kiválasztása a nemzetközi városrangsorok mutatókészletének elemzésével történt (Global Creativity Index, IMD Talent Ranking, Cultural and Creative Cities Monitor, Sustainable Cities Index) majd fókuszcsoportos vizsgálattal került validálásra. A városokat ezután klaszteranalízis segítségével soroltuk csoportokba fiatal, képzett népességvonzó potenciáljuk alapján.

Vidék, területi kohézió és területi kormányzás. Területi kormányzással kapcsolatos megközelítések.

Szekeres-Brányik Éva - Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar - PhD hallgató

Kulcsszavak: területi kohézió, területi kormányzás

Az EU kohéziós politikája hozzájárul az Európai Unió vidékfejlesztési politika által megfogalmazott célokhoz és többek között kiemelt figyelmet fordít a vidéki térségek fejlődésére. A területi kohézió egyik célkitűzése a fenntarthatóság, a fenntartható fejlődés, amelyeknek szükséges megjelennie a vidék és városok közötti kapcsolatban, illetve e kapcsolati rendszer megszilárdításában is. A jelen előadás témája a területi kormányzás bemutatása, illetve megértése a területi kohézió szemszögéből, megismertetni a területi kormányzásban rejlő lehetőséget, mint a területi kohézió megvalósításának eszközét. Az előadás célja összefoglalni a területi kormányzással kapcsolatos megközelítéseket.

A családpolitika és szociális várospolitikája kapcsolata az építészeti bűnmegelőzéssel

dr. Molnár István Jenő - Nemzeti Közszolgálati Egyetem - Doktorandusz hallgató

Kulcsszavak: bűnmegelőzés, építészeti bűnmegelőzés, városfejlesztés, szociálpolitika

A XXI. században a biztonság, mint egyre inkább felértékelődő fundamentális szükséglet megteremtésének kérdésköre alapjaiban határozza meg a modern társadalmak mindennapjait, hiszen a bűnözéstől, azon belül pedig kiemelten a terrorizmustól való félelem áthatja a mindennapokat. Plauzibilis tény, hogy a

bennünket körülölelő fizikai tér, az épített környezet, amelyben élünk, a szigorúan vett szocializációs elméletek megállapításaival ellentétben szocializációnk és fejlődésünk elemeként értelmezendő, továbbá közvetítő közege az egyes bűncselekményeknek is, amely így komoly hatással van biztonságérzetünkre és a deliktumok alakulására is.

Mi lehetne nagyobb deviáns stigma, és egyben megkerülhetetlen szocializációs faktor, mint egy város nyomornegyedében felnőni? Egy olyan slumban élő családból elindulni, ahol majdnem minden épület magán viseli a bűnözői címkék nyomait? Az épített környezet tehát befolyásolhatja az egyén viselkedését, belépő lehet a bűnözői életút világába.

Az építészeti bűnmegelőzés művelői az elmúlt évtizedekben arra tettek kísérletet, hogy az épített környezet ki- és átalakításával csökkentsék a bűnelkövetést lehetővé alkalmakat, valamint növeljék a szubjektív biztonságérzetet, elsősorban a lehetséges áldozatok – többnyire vagyonvédelmi eszközökkel zajló - megóvására fókuszálva. Az építészeti bűnmegelőzés azonban már nem kizárólag technikai megoldások (pl. térfigyelő kamerák telepítése, közvilágítás jobbá tétele) összessége, új elemekkel gyarapodott tárháza. Olyan új princípiumok hatják át az e területen tevékenykedők gondolkodását, mint a szociális kohézió, az emberi lépték, a közösségi részvétel, a társadalmi kapcsolatok vagy éppen a közösségi kultúra, amelyek megkövetelik az egyének, valamint az egyének alkotta közösségek bevonását, szempontként történő figyelembevételét.

A hatékony építészeti bűnmegelőzés többé már nem értelmezhető kizárólag a fizikai megoldások szintjén, a bűnmegelőzési szakpolitika részeként hangsúlyossá válnak azok a városfejlesztési és egyéb rehabilitációs törekvések is, amelyek szinergiát mutatnak a szociálpolitikával. A legújabb megközelítések értelmében az építészeti bűnmegelőzés szociatív – azaz hosszabb távon érvényesülő, az attitűdre és a bűncselekmények elkövetésében meghúzódó társadalmi okokra ható – jellege megkérdőjelezhetetlen, így a hátrányos helyzetű családok és közösségek lélettereinek, az elhanyagoltnak és a szubjektív biztonságérzetet negatívan befolyásoló köztereknek profilaxis-alapú kialakítása relevánsabb, mint valaha.

Fontos kérdés, hogy miként vonjuk be az érintett területek lakóit, milyen segítséget nyújtsunk számukra. Ha nem megoldás az egyes lakótelepek, bérházak felszámolása, családok kiköltöztetése hogyan tudjuk ezúttal már az elkövetőkre is figyelemmel egy adott környék kriminalitását kezelni az építészeti bűnmegelőzés eszközeivel? Előadásomban ezen kérdésekre keresem a választ, külön érintve a szekció témaköreit, amelyek kardinális kérdésként jelentkeznek a bűnözés kezelésében.

A romatelepek jelene és jövője

*Ongjerth Richárd - Társadalmi Esélyegyenlőségi Főigazgatóság -
Településfejlesztési szakértő*

Kulcsszavak: társadalmi felemelkedés, esélyegyenlőség, szegregátum, szociális településrehabilitáció, romatelep, vadtelepülés

A "szegregátumok" kérdésköre elméleti és heves gyakorlati vitákat is felvetett a hazai településfejlesztés elmúlt másfél évtizedében. Az IVS-ekben statisztikai adatokkal kimutatott ilyen területek számos polgármester ellenállását váltotta ki, amit még a "szociális városrehabilitáció" címén elérhető forrásoknak sem sikerült megtörniük. A 2007-2013. közötti tervezési időszak első felében élénk szakmai viták folytak a szociális településrehabilitáció létjogosultságáról éppúgy, mint az alkalmazható, sikerrel kecsegtető eszközökről.

Bár 2009-2010 környékén tucatnyi - vagy több tucatnyi? - városban indultak meg a hátrányos helyzetűek felzárkóztatását a környezet megújításával kombináló projektek, és ezek adminisztratív lezárása megtörtént, sőt, azóta a minimálisan előírt ötéves kötelező fenntartási időszak is letelt, ezeknek a projekteknek az összegyűjtésére, eredményességük értékelésére, a tanulságok levonására, az erősen hátrányos helyzetűek további leszakadásának meggátlására, felzárkóztatásuk megindítására alkalmas eszközök összegyűjtésére még érdemi kezdeményezésekről sem tudunk.

Ez azért is tragikus mulasztás a pályázatot kiíró és lebonyolító kormányzati szervezetek részéről, mert ilyen módon mindaddig elmaradt a projektek az önmagukon túlmutató eredményeinek a számba vétele, az ilyen esetekben alkalmazható eszköztár összeállítása.

Napjainkban különféle, a közigazgatás és a közszolgáltatások fejlesztését célzó, a felzárkóztatás elősegítésére irányuló projektek így településfejlesztési eszköztárakat tekintve szinte a nulláról indulnak.

Ezek a projektek ugyan nem a nagyobb városok hátrányos helyzetű tömbjei, hanem a legszegényebb, legrosszabb körülmények között élő szegregátumok lakóinak felzárkóztatását tűzik célul, így számos különbség tapasztalható a városi szegregátumokhoz képest, az ott alkalmazott megoldások jelentős része feltehetően az utóbbi esetekben is sikerrel használható lenne.

Minden bizonnyal különbözik a nagyvárosi szegregátumoktól a kiinduló helyzet. A szegregátum-falvak esetében szinte minden esetben egy nevesíthető korábbi gazdasági célra alapuló település - pl. uradalmi puszta, bányászlakótelep, vagy akár kisebb mezőgazdasági falvak - jelentették a kiindulást. Amikor azután a gazdasági fejlődés nyomán az eredeti gazdasági cél megszűnt, és a településrészek ahhoz kapcsolódó egykori, önmaguk sorsán javítani képes lakosságuk elköltözött, a helyükre az alacsony munkavállalási és érdekérvényesítő képességű - jelentős részben roma - népesség költözött be, akik számára korábbi lakhelyükhöz képest kezdetben ezek a nagyrészt elavult, rossz fizikai állapotú épületek is előrelépést jelentettek. Idővel kiderültek ezeknek a településrészeknek a jelentős hátrányai - a romló épületállag mellett pl. a településközpontoktól, a

munkahelyektől, vagy éppen a kiskereskedelemtől, szolgáltatásoktól, alapellátó intézményektől való jelentős távolság, a gyenge kommunális infrastruktúra -, azonban éppen ezek az erősen hátrányos helyzetű rétegek nem tudnak a szokásosnál jóval nagyobb erőfeszítéseket tenni helyzetük normalizálására.

Milyen eszközök alkalmazhatók az esélyegyenlőség megteremtésére ezekben a sokszor tragikus helyzetekben? Az erre irányuló kutatás első lépcsőiről számol be az előadás.

Lakónegyed fejlesztések és új városközpontok szekció

Emergens urbanizáció: vertikális és horizontális sűrítés a Nyugat urbanizált tájain

Wettstein Domonkos PhD - BME Urbanisztika Tanszék - egyetemi adjunktus

Kulcsszavak: települési táj, sűrűség, városépítészet, stratégiaalkotás

Az urbanizáció új léptékei az építészeti és városépítészeti gondolkodás számára is megkívánják az új perspektívák megtalálását. A települési táj fogalma a városi sűrűség új dimenzióira és új urbánus entitásainak problémájára irányítja a figyelmet. A hagyományos települési kontúrok elmosódnak, új decentrumok és infrastrukturális, közlekedési kapcsolatok alakulnak ki. Átalakuló, emergens települési típusok és karakterek jelennek meg, ezért különösen fontos feltennünk a kérdést, milyen eszközökkel tervezhető, kultiválható ez az újszerű települési táj? Az előadás három, a sűrűség problémájával küzdő nyugat-európai város Zürich, Amsterdam és Stuttgart átalakulásának példáján keresztül elemzi az urbanizáció és városépítészet kortárs tendenciáit. Az összehasonlító vizsgálattal bemutathatóak az eltérő kulturális és társadalmi háttérrel rendelkező városok közti különbségek a városépítészeti koncepcióalkotásban, miközben a nyugat-európai városiasodás tendenciáinak, megoldáskeresésének közös, általános jellemzői is megállapíthatóak. A városok a nyugat-európai fejlődés karakteres mintáit mutatják, a nemzetközi hálózatok lüktető csomópontjai, mind virtuális, mind valós fizikai terület tekintve. Népszámuk robbanásszerűen nő, ami új lakónegyedek, centrumok és decentrumok kiépítését tették szükségessé. Zürich iparterületeinek rehabilitációja révén új barnamezős beruházások valósulhattak meg a település központjában. Az új negyedben a korábbi fejlesztések kudarcaiból okulva új szabályozási és fejlesztési eszköztárat alakítottak ki, a funkciók vegyítésére és a nagyvárosi identitást szimbolizáló karakteres építészetre is odafigyeltek. Zürich-West negyede ma Európa egyik legdinamikusabban fejlődő belvárosi negyede, ahol a városnegyed identitását is teljesen új alapokra kellett helyezni. Amszterdamban a barnamezős fejlesztéseket követően a kékmezős területek meghódítására tértek át az országos Vinex program keretében új városnegyedeket építettek ki. Stuttgart jellegzetes tájképi fekvése az emergens fejlődés kontrollálását tették szükségessé. A zöldmezős területnyerés problémáját Európában egyedülálló regionális szintű struktúrákkal kívánják megoldani a Verband Region Stuttgart keretében. A települési struktúrák újrapozicionálásával, egy a nagyvárost és agglomerációját egyesítő, több léptékszínt is érvényesülő komplex településképi vízió kidolgozása volt cél. Mindhárom város identitás- és stratégiakeresésében meghatározó az urbanizált táj koncepciója, ami a hagyományos morfológiai struktúrák újraértelmezéséhez vezet. A sűrítés révén mind vertikálisan, mind horizontálisan új struktúrák jelennek meg a települési tájban, miközben annak önazonosságát stratégiai szinten kívánják védeni. A társadalmi és természeti környezettel való szimbiózis keresése a települési táj koncepciójának is új értelmezési teret ad.

A közlekedés és városszerkezet hatás-ellenhatása

Biczók Péter - Mobycon BV - közlekedési tanácsadó

Kulcsszavak: land-use transport feedback cycle, térhasználat-közlekedés kölcsönhatás, közlekedés, városszerkezet

Előadásomban arról a szakemberek között ismert alaptézisről fogok beszélni, hogy egy város szerkezete nagyban befolyásolja annak közlekedését. Illetve ennek a reciprokáról, arról a kevésbé ismert megállapításról, hogy a közlekedés, illetve a különböző közlekedési módok is hatnak egy város szerkezetére. Donald Appleyard 1969-es tanulmánya foglalkozott először a közlekedés utcára való hatásával, viszont a városszerkezeti, a makró szintű hatást csak mostanra értelmeztük. Wegener és Fuerst 2004-es összefoglaló tanulmányára építve mutatom be, hogy különböző modalitások milyen hatással vannak a városra, melyet az előadásban kibővítek Kager et al. (2016) tanulmányával. Kager et al. tudományos szempontból elemzi a Hollandiában kialakuló kerékpár és közösségi közlekedési rendszer integrációjának urbanisztikai hatásait.

Előadásomban reflektálok az itthon is elterjedő gyarkolatra, hogy ingatlan fejlesztéssel és kevert használattal próbál a városvezetés új csomópontokat kialakítani, miközben a közlekedési rendszer egyre inkább egy amerikai külvárosra emlékeztet. Kitérek majd az utóbbi évtizedekben elterjedt Park and Ride, azaz "parkolj és utazz közösségi közlekedéssel" koncepcióra is, melytől a közlekedési rendszer változását várja a város. A koncepció nem számol azzal a belső ellentmondással, hogy a gépjárművezetőknek alapvető igénye elkerülni a csomópontokat, ahol legvalószínűbb a dugók kialakulása.

A fent említett tanulmányokra hivatkozva, bemutatom, hogy a gépjármű városszétfolyó hatásaival szemben milyen környezetet kíván és alakít a közösségi közlekedés- és a kerékpárhasználat. Felfedem, hogy a kerékpár és közösségi közlekedés integrált használata nemcsak az egyénre, környezetre, helyi gazdaságra van pozitív hatással, de jótékony visszacsatolási kört indít el a városszerkezet csomósításában.

Konklúzióként reflektálok majd Kager és Harms (2017) tanulmányára, amelyben azt mutatják be, hogy a kerékpár és a közösségi közlekedés ötvözése az egyetlen olyan intermodalitás, mely az összetevő modalitásoknak a használatát is erősíti és a kettő ötvözete, nemcsak előnyösebb, mint a részek külön-külön, de előnyösebb a használnak is, mint bármely más mód használata, beleértve a magángépjármű használatot is.

Előadásom fókuszában a lakónegyed fejlesztések és az új városközpontok kialakítása a közlekedésszervezés folyamányaként jelenik meg. Céлом, hogy ismereteim átadásával bemutathassam, hogy miként állíthatjuk meg városaink szétfolyását és alakíthatunk ki policentrikus városszerkezeteket. Sőt, ha a városszerkezet decentralizálásának az a célja, hogy fenntarthatóbb várost fejleszthessünk, akkor a kerékpár és közösségi közlekedés fejlesztése a felsőbb célhoz is elvezet: egy élhető, biztonságos és gyermekbarát város kialakításához.

Veszprém funkcionális városi területének változásai 1990 és 2018 között

*Iváncsics Vera - Szent István Egyetem, Tájépítészeti és
Településfejlesztési Kar - PhD hallgató*

Kulcsszavak: Veszprém, területhasználat, szétterülés, város-vidék, szabályozás

Városaink növekedése számos kihívást állít a döntéshozók, településfejlődésért-, várostervezésért felelős szakemberek elé itthon és külföldön egyaránt. Budapesten túl kisebb városaink fejlődése is túlmutat közigazgatási határainkon, mára regionális pólusokká váltak, így befolyásolják a környező települések életét. Az vonzásokörzetek azonosítására számos munka vállalkozott és különböző szempontok szerint azonosították az agglomerációs területet: funkcionális városi terület (OECD, 2012), településeggyüttes, agglomerálódó térség, agglomeráció (KSH, 2014), munkaerőpiaci vonzásokörzetek (Pénzes et al., 2014; Sütő, 2008), stb. Mindezen munkák ellenére megfelelő együttműködési keret, szabályozási válasz nem született a települések közös fejlődésének koordinálására.

Veszprém nem csak, mint közigazgatási központ, hanem, mint gazdasági erő szervezi maga körül a települések életét. Mindez a területhasználati változásokban is tetten érhető. Kutatásunk ennek a szétterülésnek a területhasználati szempontjait mutatja be Veszprém funkcionális városi területén 1990 és 2018 között. Veszprém funkcionális városi területén, ezen belül a nagyvárosi településeggyüttes és közigazgatási területein zajló folyamatok térképes bemutatása és a mögöttes okok feltárása a célunk, mellyel szeretnénk újabb aspektusokat nyújtani az együttműködés és együttervezés lehetőségeinek megteremtéséhez. Munkánk emellett az agglomerációs környezet lehatárolásokhoz a területhasználati szempontokkal járul hozzá Veszprém példáján. Legfontosabb kutatási kérdéseink: Hogyan alakultak Veszprém és környezetének területhasználati tendenciái a rendszerváltást követően? Mely területek váltak a városi növekedés áldozatává? Mely településeken és ezen belül jellemzően hol jelentek meg új ipari- és lakóterületek a vizsgált időszakban? Milyen tényezők hatottak a növekedésre, minek köszönhető az új ipari- és lakóterületek megjelenése? Milyen szabályozási eszközök vezethettek ezekhez a változásokhoz?

Kutatásunk során a Corine és Urban Atlasz adatbázis 1990, 2000, 2006, 2012 és 2018-as térképeinek segítségével azonosítottuk a legfontosabb területhasználati kategóriákat és a legjelentősebb eltérésekre fókuszálva térképes formában jelenítettük meg a változásokat. A város környezetében lezajlott változásokat vizsgálva azonosítható a mezőgazdasági területek jelentős térvesztése, új ipari területek preferált elhelyezése, fejlődéssel érintett területek térbeli mintázata, a stagnáló területek gyűrűje a központ körül. Emellett az egyes időszakokban az országos és önkormányzati politikák és az EU-s források hatásai is tetten érhetőek elemzésünknek köszönhetően. Munkánk felhívja a figyelmet a csökkenő lakosság ellenére növekedő városi területek problémájára, fenntartható területhasználat és erőforrásaink védelme érdekében szükséges szabályozás fontosságára. Kiemeli a települések szabályozó erejének jelentőségét. Veszprém környezetének változásai inspirációt jelenthetnek a város és vidék, város és vonzásokörzet kapcsolatának újragondolásához.

A helyi közösségek és az önkormányzat kapcsolatának szerepe az urbánus térhasználat funkcióváltozásaiban és a lakáspiaci helyzet alakulásában, a Bartók Béla Boulevard viszonylatában

Weninger Sándor - Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola - PhD-hallgató

Kulcsszavak: helyi közösségek, önkormányzat, együttműködés, lakáspiac, térhasználat, funkcióváltozás, Bartók Béla út

Az előadás, Budapest XI. kerületében, az „Újbuda Kulturális Városközpont” fejlesztési koncepció, közel 15 évre visszatekintő szakmai tevékenységén nyugvó jelenlegi állapotokat elemzi, kiemelt szempontként vizsgálva a helyi közösségeknek - ideértve a gazdasági szereplőket, civil szervezeteket, érdekképviselőket és a lakosságot is - az ügy vonatkozásában, az önkormányzattal fennálló viszonyrendszerét, és ezen kapcsolat fizikai és szellemi térhasználatra, illetőleg lakáspiaci helyzetre gyakorolt hatását. A szóban forgó tágran értelmezett akcióterület Lágymányos, Szentimre város, Gellért-hegy városrészek meghatározott szegmenseit öleli fel; legszűkebb, fókusza az úgynevezett Bartók Béla Boulevard-ra, azaz a Bartók Béla út, Szent Gellért tértől a Feneketlen-tóig húzódó szakaszára és annak közvetlen vonzásterületére irányul. Az előadás témája a szekcióban számos kapcsolódási pont miatt is releváns: 2018-ban Budapest az egyik legvonzóbb európai turisztikai desztináció volt. A jelenséget nemcsak a statisztikák szintjén, de a belvárosban sétálva, hétköznapi járókelőként is nap mint nap tapasztalhatjuk. Számos olyan, főként turisztikai jellegű, városi szövetet jelentősen átszabó (stratégiai vagy operatív) fejlesztéssel találkozhatunk, ahol nem feltétlenül a szubsidiaritás elvének figyelembe vétele volt az elsődleges irányelv. Feltételezésem, hogy az érintettek előkészítési szakaszba történő bevonásával, a főbb döntéseken belüli neuralgikus pontokat társadalmi konzultáció előzhetné meg, ami vélhetően egy, a nagy többség számára elfogadható kompromisszumhoz vezethetne, így megelőzhető lenne bizonyos városrészek társadalmi térhasználat tekintetében értelmezett „elhasználódása” és az úgynevezett „élhetetlen” lakhatási körülmények és a lakosság számára fenntarthatatlan, „buborék-effektus” szerű lakáspiaci helyzet kialakulása. Jól kirajzolódott például, hogy az elmúlt 10 évben, a pesti belvárosban (főként a VI. és VII. kerületek) végbemenő dzsentifikációs folyamatok, a vígalmi negyedekkel jelentkező problémák kezelése az önkormányzatok ölébe hullt, akik sok esetben, gyakorlati síkon már eszköztelenek voltak a kialakult viszonyok hatékony, konszenzuson alapuló rendezéséhez. Úgy gondolom, hogy a Bartók Béla Boulevard Budapesten belül egyedülálló adottságokkal rendelkezik, de a városi térhasználat funkcióváltozása és a lakáspiac trendérzékenysége szempontjából kevésbé kitett, kvázi „szűz” területnek számít. Kulturális és történelmi vonatkozásai, egyetemi városrész mivolta, turisztikai érintettsége (főként Gellért tér, Citadella, Duna közelsége) potenciálisan magában hordozná akár a gyors térhasználati funkcióváltásokat is, ugyanakkor a múltbéli tapasztalatok alapján világosan kirajzolódik, hogy bizonyos okok miatt ez mindeddig mégsem történt meg. Az előadás ezen szóba jöhető lehetséges kauzalitásokat veszi górcső alá, illetőleg

ezen aspektusok mentén pozicionálja a helyi közösségek és az önkormányzat viszonyrendszerét. A kutatás egyik hipotézise, hogy önmagában egyik szereplő sem (sem a helyi közösségek, sem az önkormányzat) tudja kellően hatékonyan és a többség számára kielégítően ellátni a városfejlesztés ilyen irányú vonatkozásait a másik közreműködése nélkül, ezért kettejük kooperációja szükséges. Az, hogy ez milyen arányban szükséges, vagy lehetséges, hogy megjelenjen; vagy egyáltalán lehet-e ilyen irányú megállapítást tenni, az szintén a vizsgálat tárgyát képezi.

A településkép-védelem lehetőségei az építési engedélyezési eljárásokban, ill. az építési engedélyhez nem kötött építési tevékenységek és mulasztások esetén

Tóth Ferenc - Budapest Főváros Kormányhivatala - állami főépítész

Kulcsszavak: településkép-védelem; építésügyi bürokráciacsökkentés; településkép-védelmi ösztönző eszközök; szemléletformálás, környezeti nevelés

A városkép átalakulása 1990. előtt sem volt jó irányú; a társadalmi-gazdasági rendszerváltozás óta eltelt évtizedekben azonban még ellentmondásosabbá vált – annak ellenére, hogy a közelmúltig szinte minden beavatkozást hatósági engedélyezés előzött meg. Az önkormányzatok 2013-tól kaptak városképi tekintetben „vétójogot”: ekkor vált a polgármester nemleges településképi véleménye első fokon ügydöntővé. 2015-ben kormányhatározat rögzítette az építésügy átalakításának intézkedési tervét. Ennek a legtöbb pontja mára a megvalósítás szakaszába is lépett: az építésügyi bürokrácia-csökkentés hatására szűkebb lett az építési engedélyköteles munkák köre, új felhatalmazást nyertek az önkormányzatok a településkép-érvényesítési eszközeik egységes rendeletbe foglalására, illetve ami azonos súlyú: a Településképi Arculati Kézikönyveik elkészítésére és partnerségi egyeztetésükre. Érdemes áttekinteni a ma hatályos jogi, pénzügyi és egyéb természetű, a kedvezőbb városkép-alakítást ösztönző eszközöket: az állam és intézményei, a helyhatóságok, az ingatlantulajdonosok, a tervezők, illetve a civil és a gazdasági szféra lehetőségeit, felelősségeit.

Nagyvárosok és a családi ház vagy a családi ház, mint társadalmi csapda

Koszorú Lajos Város - Teampannon Kft.

Kulcsszavak: városevolúció, szegregáció, értékvesztés, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom, környezetpusztítás

A panelvilág felépítése után a kilendülő inga a „családi házat” az égbe repítette, ennek kapcsán társadalom és városfejlődésünk egy új csapdájának kialakulására és annak működésére, kezelendő konfliktusaira kívánom felhívni a figyelmet.

A családi ház egy igen nagy értékű fogyasztási cikk, melynek lényeges a **használati értéke** (műszaki és funkcionális alkalmassága), ezzel

összefüggésben **korszerűsége** és nem mellékes a legtöbb fogyasztó/tulajdonos számára az **esztétikája** sem, fogyasztói-építetói értékválasztáson alapuló megjelenése, a benne megtestesülő design.

Miért probléma hazánkban, településeinken az *új családház* területek kijelölése? A piacgazdaság, ha túlkínálat van bizonyos árucikkekből vagy éppen erőteljesen szűkül a fizetőképes kereslet, akkor gyorsan reagál és az érintett szereplők érdekei szerint korrigál.

Családi ház speciális tulajdonságai közül kiemelkedik az, hogy az egyéni és a társadalmi felhalmozás jelentős része a családi házakban és azok infrastruktúrájában ölt testet. Anyagi értelemben – nemzeti vagyon igen jelentős része. Szintén lényeges jellemző, hogy e speciális piaci jószág, passzív vagyon, döntő hányada csak a ritkán cserél gazdát és csak adásvételkor valamint sajátos pénzügyi tranzakciók keretében (jelzálog, fedezet, örökség) vesz részt a piaci folyamatokban.

A családi ház életforma. Saját és sajátos környezet, függetlennek gondolt életvitel, virtuális szabadság valamint az előre nem kalkulált sokszálú függések jellemzik jelenlegi folyamatait.

A családi ház és környezetének költségei

A családi ház a mai építési költségek figyelembe vételével egy átlagos nagyságú 130-150 m² + egy gépkocsitároló, közművesítéssel, új telken épülő családi ház kompletten 60-80 mFt bekerülési költséggel kalkulálható a közterületek kiépítése nélkül. A telekár soktényezős függvény, de jó helyen több-10 mFt-os nagyságrendű. A jelenlegi és a hosszabb távon belátható hazai jövedelmi és hitelezési viszonyok között ez igencsak egy középosztálybeli anyagi kiinduló helyzetet és hiteltörlesztési képességet feltételez. Ezt még súlyosbítja az a tény, hogy egy elővárosi, városzéni családi házbeli életvitel nehezen valósítható meg kettő autó nélkül, ami alaphangon – a státusznak megfelelően – még 10-12 mFt és azok fenntartási költsége.

A családi ház gazdasági, szociológiai és ökológiai dimenziói

Társadalmi – közösségi szempontok

Családi ház előnyei - tulajdonos – lakó oldaláról

Családi ház előnyei - közösség oldaláról

Családi ház hátrányai – tulajdonos - lakó oldaláról

Családi ház hátrányai – közösség oldaláról

A családi ház ökológiai és környezeti externáliái

Területi települési dimenziók

A hazai százezres városok és agglomerációik - lassulásuk ellenére is - célpontjai ennek az építési folyamatnak, hiszen munkahelyek, egyetemek,

szolgáltatások, kereskedelem, ellátás és kultúra is található ezeken a helyeken.

A mérleg másik serpenyőjében vannak a zsugorodó térségek (az ország területének 2/3-a) elértéktelenedett lakásai, melyek döntően családi házak. Ezek értékvesztése szinte független a műszaki állapotuktól és a korszerűségüktől.

Van azonban egy egyre szélesebben és szelektíven terjedő jelenség a fejlődő, jó fekvésű településeken illetve szűkebb vonzaskörzetükben, nevezetesen a városokhoz kapcsolódó szőlőhegyek, zártkertek, üdülőövezetek, kiskertek, átalakulása a lakófunkciók betelepülésével, ennek igen összetett lakhatási, társadalmi és településpolitikai következményeivel.

Közelítő-fenyegető problémák – mibe futunk bele?

Lakáspolitikai - intézményrendszer

A hazai lakáspolitikai léte – nemléte, hiányának gazdaságpolitikai, társadalmi intézményrendszerrel összefüggő kérdései.

A közösségi terek és a növényzet jelentősége a jövő nagyvárosaiban

*Dr. Jóna László - Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Regionális Kutatások Intézete Nyugat-magyarországi Tudományos Osztály
- tudományos segédmunkatárs*

Kulcsszavak: urbanizáció, zöldterület, közösségi terek, városi klíma

Az ENSZ 2018-as előrejelzése szerint 2050-re a világ népességének 68%-a, hazánk népességének pedig 82%-a lesz város lakó. Így a világ nagyvárosihoz hasonlóan a magyar városoknak is komoly demográfiai és szociológiai problémákkal kell majd szembenézniük az egyre nagyobb arányú beköltözések miatt. Ezért a közterületeknek még jelentősebb lesz a szerepük, hiszen ezek azok a „terek” ahol nemtől, életkortól, vallástól, végzettségtől, stb. függetlenül minden társadalmi réteg megtalálható. Illetve ezeken a helyeken tudnak a különböző társadalmi rétegek egymással találkozni, párbeszédet folytatni, aktívan vagy passzívan kapcsolódni, szórakozni stb. Mindez pedig jelentősen hozzájárulhat ahhoz, hogy a különböző társadalmi rétegek, illetve csoportok megismerhessék egymást. De nemcsak a közterek, parkok fejlesztése kulcsfontosságú, hanem a városi klíma javítás miatt a zöldterületek növelése is. A napjainkban tapasztalható klímaváltozás ugyanis a városok esetében érzeteli legjobban a hatását különösen a nyári időszakban. Ugyanakkor számos korábbi kutatás bizonyította már, hogy a növények nemcsak a hőmérséklet csökkentésért, a tiszta levegőt biztosításáért, valamint a víz és a talaj megkötésért felelnek, hanem segítik a fizikai és szellemi szorongásos emberek gyógyulását, a stressz leküzdését, illetve javítják az emberi viselkedést és jellemet. Nem véletlen, hogy a WHO úgy gondolja az egészséges élethez szükséges zöldterület nagysága 9,5 m²/fő. Mindennek ellenére a jelenlegi

városközpont és lakónegyed fejlesztések nem fektetnek megfelelő hangsúlyt a közösségi terek kialakítására, és a növények telepítésre, holott nagyon sok európai és világi nagyváros felismerte már ennek a jelentőségét. Az előadásomban ezért külföldi jó példák segítségével igyekszem bemutatni, hogy miért fontosak a jól kialakított közösségi terek a városokban, és milyen módjai léteznek a zöldterületek növelésének.

A közösségi lakhatási projektek perspektívái Budapesten

*Szabó Julianna, Budapesti Műszaki Egyetem Urbanisztikai Tanszék,
CoHousing Budapest*

Kulcsszavak: Co-housing, közösségi lakhatás, Budapest

A budapesti lakásárak növekedése nem csak a szegény rétegek lakhatását, de a középosztály egyes csoportjainak - mint például a kezdő diplomások, oktatási, egészségügyi vagy szociális szférában dolgozók stb.- lakhatását is ellehetetleníti. Ez a tendencia számos negatív hatással jár a Főváros társadalmára, fejlődésére, működésére. A legelesettebbek számára kialakított szociális bérlakásállományon kívül így aktuálissá válik egy Nyugat-Európában, Amerikában régóta alkalmazott módszer a középosztály lakhatására: a co-housing, azaz a közösségi lakásfejlesztések meghonosítása.

Előadásom a közösségi lakhatási projektek lehatárolására, a Magyarországon hiányzó feltételekre, a feltételek kialakítására vagy javítására, különösen ebben a települési önkormányzatok lehetséges szerepeire koncentrálnak, felmutatva a közösségi építés csoportjai és a települések, a települési önkormányzatok között létrejövő kölcsönösen előnyös együttműködési lehetőségeket.

A közösségi lakhatási projektek sokfélék, ám fő jellemzőik világosan összefoglalhatók a négy „kollektivitás”: a közösségi tervezés, a közösségi helyiségek, funkciók, szolgáltatások, a közösségi tulajdon és finanszírozás, illetve a közösségi döntéshozatal és menedzsment tengelye mentén. A négy „kollektivitás” érvényesülésével a közösségi lakprojektkben az ingatlanal együtt keletkezik, fejlődik és működik a lakók közössége, amely később kihatással lehet a környék urbanus minőségére. A közösségi lakhatási projekteknek így szerep juthat városi közszolgáltatások szervezésében, minőségének javításában, rehabilitációs vagy konverziós akciók megindításában, történeti épületek felértékelésében stb.

Budapesten még csak csíráiban léteznek közösségi lakhatási projektek. Megvalósulásukat nem az érdeklődés hiánya, hanem az ingatlanpiac, a jogi környezet fejletlensége, a finanszírozási lehetőségek és az információk hiánya nehezíti. A nemzetközi gyakorlatban számos olyan eszköz jött létre, amely segíti a közösségi lakhatási projekteket abban, hogy az

ingatlanpiacon felvegyék a versenyt a piaci ingatlanfejlesztéssel, illetve kihasználhassák annak réseit. Ezeknek az eszközöknek megteremtésében az állam és a szakmai szervezetek – többek között a Magyar Urbanisztikai Társaság – mellett nagy szerep jut / juthatna a városi önkormányzatoknak is.

A közösségi lakhatási projektek a legelkötelezettebb országokban és városokban sem alkotják a lakás piac jelentős szegmensét. Támogatásuk azonban eszköz lehet a városok kezében a lakás piac színesítésére, fontos társadalmi csoportok megtartására, a szuburbanizáció fékezésére, és speciális városfejlesztési célok támogatására. Ezért a közösségi lakhatási projektek szerves részét kell képezzék nagyvárosaink lakás piacának.

A Magyar Regionális Tudományi Társaság szekciója: Nagyvárosi fejlődési pályák

Adalékok a magyar nagyvárosok fejlődési pályájának tanulmányozásához

Rechnitzer János SZE RGDI; KRTK; MRTT

Kulcsszavak: Magyar nagyvárosok, fejlődés, fejlesztés

A nemzetközi szakirodalomban a nagyvárosok alatt a minimálisan 500 ezer fő feletti városok és térségeik kerülnek kijelölésre. A hazai kutatásokban és irodalomban ez népességhatár jóval lejjebb csúszott, hiszen a 20 század elején történt nagy átrendeződés következtében a klasszikus nagyvárosok más országokba kerültek, így a korábbi második városvonalnak kellett átvenni a funkciójukat, azokban kellett az elmúlt században kiépülni a „nagyvárosi világhoz” köthető szerepköröket.

Az értelmezésünk szerint magyar vonatkozásban nagyvárosnak azokat a központokat tekintjük, amelyeknek a népesség száma eléri vagy meghaladja a 100 ezer főt, érdemleges vonzáskörzettel talántán agglomerációs zónákkal rendelkezik, az intézményi hálózata tartós regionális (nagyterségi = több megyére kiterjedő) vonzást gyakorolnak, gazdasága – mind szektorálisan, mind tevékenységében – mérvadó az ország egészében, s egyúttal a magasabb életminőséget képes biztosítani az ott lakóknak, továbbá a városi karaktere az erős egyediségén túl megjelenésében és működésében illeszkedik a nemzetközi urbanizációs irányokhoz.

A hazai szakirodalomban a városi, s ezen belül a nagyvárosi fejlődés feldolgozása kellő aktivitás és érdemleges tudományos eredményeket produkált (Beluszky, Győri 2003). Készültek kiváló egyedi elemzések a rendszerváltozás utáni hazai nagyvárosok helyzetéről, azok különféle, döntően gazdasági sajátosságairól (Csapó 2002, Csomós 2013, Lengyel, Rechnitzer 2000, Rechnitzer 2004, 2016, Szirmai 2007). Ám összefoglaló és összevető értékelések kevésbé nem születtek (Rechnitzer 2019).

Kutatási program dolgoztunk ki arra, hogy a nyolc hazai nagyváros azonos tematikai elemzése mellett, valamint a városfejlődést befolyásoló tényezők rendszerzésének feldolgozásával áttekintést adjunk a településhálózatunk csomópontjainak sajátosságairól.

A kutatási eredményeink alapján három típusba sorolhattuk a hazai nagyvárosokat. A dinamikus gazdaság és bővülő társadalmi szerkezet (Győr, Debrecen, Székesfehérvár), az új fejlődési pályára lépő, szerkezet módosító nagyvárosok (Kecskemét, Nyíregyháza, Miskolc) és a stagnáló, döntően a nagyvárosi intézményhálózat által fenntartottak (Pécs, Szeged). A nagyváros gazdaságok erősen kitettek a külföldi befektetéseknek, az ottani nemzetközi nagyvállalatoktól való függés határozott, ezek között monolitikus szerkezet éppen úgy vannak, mint az egyre diverzifikáltabb struktúrákkal rendelkezők. Az

utóbbiaknál már jól felismerhető, hogy kapcsolódó, vagy önálló profillal rendelkező többségi hazai tulajdonú vállalkozások is erőre kaptak, azok szerepe is érzékelhető a városok gazdaságában, illetve azok fejlesztésében. A városfejlesztés rendszerei határozottan különböznek a nyolc nagyvárosban. Az erősebb gazdasági potenciállal rendelkező nagyvárosok képesek önálló fejlesztési irányokat kialakítani, amihez azonban határozottan szükséges a nemzeti és az uniós források integrálása. Szemben a gyengébb gazdasági erőforrásokkal rendelkezőkkel, ahol a folyamatos működési zavarok, finanszírozási gondok jelentkeznek, amik visszafogják a lehetséges befektetéseket, gazdasági és egyéb fejlesztéseket. A nagyvárosi vonzásnak két dimenziója érvényesül éppen a gazdasági helyzet következtében. Az országos vonzással, azaz a betelepülők széles körét fogadók és az erőteljesen a térségi szívóhatással bíró nagyvárosok. Az új betelepülők az elsők a társadalmi szerkezetet megbontják, részben el is különülnek a városban, vagy a vonzáskörzetben, míg a másik típusnál felismerhető a nagyvárost elhagyó aktív népesség, kvalifikált munkaerő vesztese és a lassú leépülés, erodálódás.

A nagyvárosok a településhálózat fókuszpontjai, így a fejlesztésük, folyamatos megújításuk szükségszerű és nélkülözhetetlen. Nem időszakos akciók és fellángoló fejlesztési programok van szükségük, hanem határozott és tartósan érvényesülő nemzeti szintű fejlesztés politikára, ami integrált részeként jelenjen meg a távlatos területi politikának. Valamint kellő önállóság és azt biztosító erőforrásrendszer, mert csak ezen két dimenzió képes biztosítani a népesség és más területi erőforrások hatékony és jövőt alakító hasznosítását.

Pécs múltja, jelene és jövője

Rácz Szilárd KRTK; SZE RGDI; MRTT

Kulcsszavak: Pécs, városfejlődés, városfejlesztés

Pécs a Dél-Dunántúl legnépesebb városa, teljes értékű regionális központ. Az előadás bevezetésként összefoglalja azokat a történelmi csomópontokat, tényezőket, amelyek a város fejlődési pályájára a legnagyobb hatást gyakorolták. Ezt követően a város jelenkori gazdasági helyzete kerül bemutatásra, kitérve a külföldi tőke, az egyetem és az önkormányzat szerepére. Végül a jövő fejlődési irányainak körvonalazására kerül sor. Az előadás fő megállapításai a következők.

Pécs az államszocialista időszak fejlesztéspolitikájának relatív nyertese volt, alapvetően a bányászat erőltetett fejlesztése révén hazai összehasonlításban nagyváros lett, kimozdult korábbi fejlődési trendjéhez képest. Ugyanakkor ez a monofunkcionális gazdaságszerkezetet eredményezett, amely a rendszerváltás időszakától megterhelte a város átalakulását. Ez a konszolidációs időszak tulajdonképpen ma is tart és alapvető kérdésként merül, hogy Pécs visszatér-e „eredeti” trendjéhez? Az elkerülhetetlen zsugorodást tervszerűen, minőségi átstrukturálódással kellene lebonyolítani. Ez a nemzeti és helyi demográfiai tendenciák alapján hosszú távú fenntarthatósági kérdés. A másik, hogy Európa Kulturális Fővárosaként miként találja meg a maga reális helyét a kontinens hálózataiban.

Pécs kétezer éves város, történetileg bizonyos központi (egyházi, kulturális, kereskedelmi, adminisztrációs) funkciókkal bír, amelyek egymást erősítve regionális centrummá fejlesztették. Ezeket a történetileg megszerzett funkciókat a Dél-Dunántúl térségében egyértelműen, de a többi hazai versenytárs nagyvároshoz viszonyítva is alapvetően meg tudta őrizni a rendszerváltást követően. Pécs fejlődésében mindig jelentős mozgatóerő volt a szélesen értelmezett kultúra, a számos innovatív gondolat, újdonság révén. A kultúra tekintetében Pécs a legjobb, legkomplexebb adottságokkal rendelkező vidéki város. Az ipar az elmúlt másfél évszázadban vált fontos strukturáló (fejlesztő, alakító, válsággeneráló, majd hiányzó) erővé.

A város újjáéledésének két fontos korlátja azonosítható. Az egyik a sokrétű külső környezet, ideértve a piacot, a globális folyamatokat, hatóerőket és az állami viszonyrendszereket, fejlesztéspolitikát. A másik a belső adottságok rendszere, amely hosszú ideje a személyfüggőségében, a helyi elit felelősségében és az intézményi környezet minőségében (gyengeségében) fogható meg.

Pécs egy permanensen átalakuló város, amely történelme folyamán változó funkciókkal rendelkezett. Napjainkban a Dél-dunántúli régió informális székhelye és tényleges regionális funkciókkal bíró központja. Az újraiparosítás, az új növekedési pályára állítás mindmáig várat magára. Bár a realitásokkal szembenező, innovatív fejlesztési koncepciók jól vázolják Pécs pozícióit és a szükséges feladatokat, a hiányzó belső erőket máig nem sikerült pótolni/mozgósítani, az erős intézmények kiépíthetlensége és az effektív kormányzás hiátusai jelentős bizonytalanságot kódolnak minden tervezési és megvalósítási tevékenységbe.

A bányászat és a nehézipar összeomlását a város tulajdonképpen sikeresen túlélte, a spontán terciarizáció és a közsféra átsegítette a nehéz időszakon. A jelenlegi közsféra erőteljesebb szerepvállalása azonban kétséges, az önkormányzat többször is fenntarthatatlan pénzügyi állapotáról adott egyértelmű bizonyítékot a közelmúltban. Az egyetemre – alapvetően a külföldi hallgatók létszámnövekedésére – alapozott túlélési stratégia jól kiegészítheti a lassan és magyar viszonylatban „elaprózott” újraiparosítási törekvéseket. Pécs valószínűleg nem kerül megint kivételezett, szerencsés helyzetbe a jelenlegi gazdasági periódusban (erről több okból lekésett), ami egy lassú és endogén erőforrásaira alapozott fejlődési, átalakulási utat körvonalaz. Ezen az úton a város már elindult.

Kié is ez a város valójában? Miskolc múltja, jelene és jövője

Józsa Viktória NORD CONSULT Kft.; MRTT

Kulcsszavak: Miskolc, városfejlődés, városfejlesztés

Miskolc történelme az őstörténeti múltban gyökerezik. Móricz Zsigmond (1930) szavaival élve „Akkora vitalitás van ebben a városban, hogy ha a legcsekélyebb lehetőség nyílik meg a számára, óriási energiák fognak munkába lépni.”

Hogyan is alakult a város fejlődési pályája a kezdetektől napjainkig? A folyamatos innovációkra való nyitottság és törekvés végig kíséri a város történetét, példaként említve az adózásban, városfejlesztésben, a technológiák, tudományok terén alkalmazott újításokat. A város számos vonatkozásban „első” vagy kiemelkedő volt

a vidéki nagyvárosok között történelme során. Mindezek mellett a településre évszázadokig jellemző volt a saját függetlenségéért vívott harc és a településen belüli, kerületi megosztottság.

Aztán a múlt század nyolcvanas éveinek végén a város elfeledett értékei felé fordult. Akkor kezdődött el a történelmi belváros rekonstrukciója, a kulturális intézmények felújítása. A kilencvenes évek eleje már egy új fejezet a városépítés, városfejlesztés történetében, ám ezekben az években az önkormányzatiság rengeteg bizonytalanságot is hozott. A rendszerváltozást követő évtized jobbára abban a reményben telt, hogy fel lehet támasztani a város hagyományos és lakói számára a biztos megélhetést jelentő nehéziparát. Ezt a helyi döntéshozók is erősítették, amivel késleltették annak felismerését, hogy a városnak új víziókra van szüksége. Lezárult történelmének egy szakasza és most valami újnak kell elkezdődnie. Így aztán a rendszerváltozás utáni második évtized hozta meg annak felismerését, hogy újra kell pozícionálni a várost.

A külföldi működő tőke a nehézipar összeomlását követően megkésve ért el a városba, az autópálya kapcsolattal együtt. A 2000-es évek elejére a város letargiába süllyedt, az elvándorlás kritikus mértékűvé vált és még napjainkban is tart, bár egyre csökkenő mértékben. Az elmúlt évtizedekben számos szlogent találtak ki a városnak mindenkor vezetői, számos fejlesztési projekt meg is valósult, a város fejlődési pályára állt, ám megítélése az ott lakók, ott dolgozók és oda látogatók részéről vegyes.

Azt, hogy mit hoz a jövő nehéz megmondani, de gazdasági vonatkozásban napjainkra elmondható, hogy a város stabilizálódni látszik. Társadalmi vonatkozásban azonban még nagyon sok a teendő, főként a „miskolciság”, a helyi identitástudat, a közösségépítés és az együttműködések intézményesülése terén.

Annyi bizonyos: a jövőben szükség lenne visszatérni a gyökerekhez, a „befogadó város”-hoz, a tehetséges kútfők (vissza)vonzásához, a különböző okok miatt kialakult megosztottság, ellenségeskedés felszámolásához, a város érdekében történő összefogáshoz. Az előadás célja a nagyívű fejlődési pálya bemutatásán keresztül a város „lelkének”, kevésbé ismert arcainak megismertetése az értő közönséggel annak érdekében, hogy a Móricz által felismert óriási energiák végre mozgásba lendülhessenek.

Okosváros megközelítés alkalmazása természet alapú városfejlesztési megoldásokkal (Győr)

Lados Mihály MTA KRTK RKI: MRTT, MUT

Kulcsszavak: városfejlesztés, városfejlesztés, okos város, természet alapú városfejlesztés

Az okos város a 21. század városfejlesztésének és városműködésének egy olyan általánosan alkalmazható megközelítése, amely az info-kommunikációt eszközként használva egy környezetileg és gazdaságilag egyaránt fenntartható, hatékony, nyilvános és a közösség bevonására támaszkodó, élhető városi, települési környezet megvalósítására törekszik. Az okos város modellben a

környezeti fenntarthatóság számos formában jeleníthető meg, amelyeket jellemzően a város a közszolgáltató szervezetén, szervezetein keresztül biztosít a helyi közösség javára és közreműködésével. Ezek sorából kiemelhető a városi zöldterületek fejlesztése és fenntartása, valamint a hulladékgyűjtés és a hulladékgyűjtés.

Az előadás az Európai Unió H2020 Smart Cities and Communities felhívása keretében támogatott 2016 és 2020 között megvalósuló NATURVATION projekt (Grant Agreement number: 730 243): eddigi eredményeire támaszkodik. A projekt a Nature Based Urban Solutions (NBS – természet alapú városi megoldások) témakörével foglalkozik. A Durham Egyetem vezetésével futó projektben 6 európai egyetem és hozzájuk kapcsolódóan 6 európai város vesz részt, összesen 14 közvetlen partner együttműködése keretében. Az egyetemek által végzett kutatási blokkot a 6 partnervárosban a projekt indulásakor létrehozott ún. Urban and Regional Innovation Partnerships (URIP – Helyi és Regionális Innovációs Partnerségek) egészítik ki, amelyek egyfelől NBS inputokat biztosítanak a kutatók számára, ugyanakkor a kutatási keretében kidolgozott várostervezési- és módszerek egyfajta teszt/konzultációs területeként is működnek. A projekt keretében, a partner városok aktív közreműködésével létrejött az Urban Nature Atlas, amely 100 város 10-10 NBS-ét egységes szerkezetben kidolgozott 1000 NBS-t tartalmaz, valamint a partnervárosok és további 6-6 európai, illetve más kontinenseken elhelyezkedő városok 3-3, összesen 54 NBS esettanulmánya. A fentiek bázisán a természet alapú városfejlesztési megoldásokra támaszkodik, a helyi közösséget és érdekcsoportokat bevonó várostervezési gyakorlatokat (pl. NBS-t alkalmazó városfejlesztési üzleti modellek tesztelése) és várostervezési „játékok”-at is kidolgoznak az egyetemi partnerek. Az előadás a projekt főbb eredményeit a projektben partnervárosként résztvevő Győr NBS gyakorlatán és a helyi URIP működésén keresztül mutatja be. A projektről, annak megvalósított tevékenységeiről részletes információk érhetők el a naturvation.eu web-oldalon.

Egyetem és város

Gál Zoltán PTE; MRTT

Kulcsszavak: egyetem, város, felsőoktatás, K+F

A tanulmány az egyetemek funkcióbővülésének kontextusában azt vizsgálja, hogy milyen szerepet töltenek be az egyetemek városuk, illetve térségük fejlődésében. A vonatkozó szakirodalom összegző áttekintése után bemutatja az egyetemek harmadik, negyedik funkciójához kapcsolódó legfontosabb elméleti megfontolásokat, az egyetemek gazdasági, innovációs és kulturális szerepvállalását, ill. a szolgáltató egyetem jellemzőit. Ismerteti azokat a fő ismérveket, amelyekben a periférikus térségek, vidéki városok egyetemei különböznek a főként nagyvárosi térségekben elhelyezkedő, vezető egyetemektől. A magyarországi felsőoktatási szektor oktatási és innovációs funkciójának területi sajátosságait elemezve a tanulmány kitér azokra a fejlesztéspolitikai kezdeményezésekre, melyek az egyetemi szféra támogatásán keresztül hozzájárulhatnak a helyi gazdaság és a KKV-k fejlődésének beindulásához, valamint a regionális gazdasági előnyök kiaknázásához, az egyetemek erősebb közösségi beágyazódásának, illetve térségi szolgáltató funkciójuk erősítése révén. A tanulmány kitér arra, hogy milyen igényeket támaszt az egyetemek helyi és

regionális elkötelezettsége a képzési, illetve a kutatási profilok átalakításában. Milyen hatással van a gazdasági környezet a kutatási profilok kialakításában.

Alföldi nagyvárosi lakáspiacok ciklikus átalakulása az utolsó két évtizedben

Nagy Gábor - MTA KRTK RKI - tudományos főmunkatárs

Kulcsszavak: lakáspiac, nagyvárosok, Alföld, válság, visszaépülés, térfolyamatok

Az előadásban elsősorban az alföldi nagyvárosi hálózat lakáspiaci átalakulását veszem górcső alá az elmúlt nagyjából két évtizedes időtávban - az ország hasonló méretű, funkciójú városaival való összevetésben. A lakáspiacok fejlődésének általános ciklikusságán túl azonosítom a felfutási és válságperiódusok gazdasági, politikai mozgatóit, azok hatását a folyamatok dinamikájára. Kísérletet teszek a nagyvárosi lakáspiacok méretének meghatározására, illetve az adásvételi aktivitás városi téren belüli időbeli folyamatainak felvázolására. Kitekintek a városi lakáspiacok keresleti strukturájának változására a fő részpiacok (családi házak, társasházak, paneles lakótelepek) mentén.

Feketelakás - Javaslatok egy átláthatóbb és megfizethetőbb magánbérletlakáspiac elérése felé

Gosztonyi Ákos - Habitat for Humanity Magyarország - Szakpolitikai munkatárs

Kulcsszavak: magánbérletlakáspiac, albérlet, szakpolitika, javaslatok, megfizethetőség, átláthatóság

A Habitat for Humanity Magyarország idén megjelenő, úgynevezett „Feketelakás” lakáspolitikai javaslatcsomaga széleskörű, ám a magyar adminisztratív és jogi rendszerhez illeszkedő megoldási javaslatokat mutat be, amelyek a magánbérletlakáspiacot célozzák a jelenlegi lakhatási válságban. A sokkoló mértékű és mélységű bérletlakáspiaci nehézségek okai rendkívül összetettek, amelyek végeredményben egy meglehetősen átláthatatlan rendszerhez és egyre inkább megfizethetetlen albérletárhoz vezetnek. A főbb okok rövid áttekintését követően ismertetjük szakpolitikai javaslatainkat egy átláthatóbb és megfizethetőbb bérletlakáspiac elérése felé. A javaslatcsomag két részből áll: az első pillér egy több funkciós, külföldi példákon alapuló „albérletes hatóság” magyarországi bevezetését szorgalmazza, míg a másik pillér egy átfogó javaslatcsomag, ami a bérletlakáspiac megfizethetőbbé és fehérebbé tételét a kínálati oldalról közelíti meg.

URBACT, Lakhatás és városfejlesztés – nemzetközi kitekintés szekció

A beruházások orientálása a települési potenciál hasznosításával

Jasitzné Cserni Tímea Lechner Nonprofit Kft.

Kulcsszavak: települési potenciál, települési funkciók, Nemzeti Fejlesztési Potenciál Térkép, területrendezés, területhasználat

A munkahelyeket teremtő beruházások alapvetően határozzák meg a lakáspiaci trendeket. Az, hogy egy döntéshozó milyen beruházásoknak ad zöld utat adott településen és ezzel milyen gazdasági folyamatokat indít be, valamint a területhasználattal összefüggésben hogyan változik meg egy településrész környezete, a lakásárakra is kihatással van. A lakó-, gazdasági- és kereskedelmi funkciók településen belüli elhelyezkedését alapvetően a településrendezési eszközök határozzák meg, de időről időre látunk példát egyes telkek más építési övezetbe történő átsorolására. Ugyanakkor nem arra kell törekedni, hogy adott funkciók versengjenek, hanem arra, hogy az övezet adta lehetőségeket maximálisan kihasználva, harmonikusan kiegészítsék egymást, ne legyenek konfliktusterületek. A települési potenciál minél eredményesebb hasznosításához nyújthat segítséget a döntéshozók és a befektetők számára egyaránt a Lechner Tudásközpont fejlesztésében megvalósuló Nemzeti Fejlesztési Potenciál Térkép alkalmazás.

Közösségfejlesztéssel a városi megújulásért

Szerencsés Rita Kortárs Építészeti Központ

A Come in! – Talking Houses / Shared Stories egy URBACT Transzfer Hálózat, amely a Budapest100, mint az EU által is elismert, integrált, de könnyen átvehető városi gyakorlat köré épül összesen 7 partner várossal. A Budapest100 évek óta sikeres civil városi ünnep, amely felhívja a figyelmet a körülöttünk lévő város mindennapi értékeire, közelebb hozza egymáshoz a városlakókat, a szomszédokat, a generációkat.

A program 2011-ben indult az OSA Archívum és a KÉK – Kortárs Építészeti Központ kezdeményezésére azért, hogy évente egy hétvégén ünnepeljünk együtt az épp abban az évben 100 éves házakkal. 2015-től új irányba indultunk, és városrészeket választottunk, mert az I. világháború alatt kevés új ház épülhetett. De az eredeti cél megmaradt: bemutatni pincétől a padlásig a házakat, megismerkedni a lakókkal és hozzájárulni új közösségek kialakulásához.

Kutatásaink páratlan adatbázisként használhatók honlapunkon. A történeteket a lakók tudják továbbadni – mi ebben segítünk azért, hogy a város szelleme élő maradjon. „Minden ház érdekes” – ez a mindenkori mottónk. A Budapest100 eseményeit önkéntesek szervezik a házak lakóinak, illetve a részt vevő intézmények képviselőinek segítségével. Minden program ingyenes.

A Budapest100 számokban 2011 óta: 154 000 látogató, 655 nyitott épület, 1 750 önkéntes, 22 400 Facebook követő, 3 nemzetközi díj – Lebendige Stadt Stiftung (2013), SozialMarie (2017), URBACT Good practice award (2017), 1 hazai díj – Az Év Önkéntes Programja (2014), 3 nemzetközi együttműködés – Shared Cities: Creative Momentum (2016-tól); DANUrB (2017-től), URBACT Transfer network (2018-tól).

A Come In! városhálózatban azonban nem csak a jó gyakorlat hatékony átvételén dolgozunk, fontos kérdés az is, hogy egy-egy újjászerveződött lakóközösséggel milyen társadalmi innovációk építhetők fel, hogyan tudja az önkormányzat hasznosítani ezt a közösségi aktivitást. Újbuda önkormányzata például Örmezőn tesztelte a jó gyakorlatot, ahol már az első évben napirendre került a panelnegyedek élhetősége. Az előadásban ezeket az irányokat próbáljuk bemutatni, így kapcsolódva a lakhatás témaköréhez.

Fenntartható és integrált városfejlesztés európai uniós keretei a 2021-2027-es időszakban

Peter Takacs - Európai Bizottság Regionális és Várospolitikai Főigazgatósága - policy officer

A 2014-2020 közötti időszakban a kohéziós politika keretein belül körülbelül 115 milliárd eurós összeget fordítanak városokra; ebből 17 milliárdot a városi hatóságok helyben használnak fel integrált városfejlesztési stratégiákon keresztül. Összességében mintegy 900 integrált és fenntartható városfejlesztési stratégia valósul meg az EU kohéziós politikájának segítségével. Ezek a stratégiák a helyi körülményekre adaptált, célzott beruházásokat biztosítanak a támogatások felhasználására, kezelve ezáltal az egymással összefüggő, Európa szerte megtalálható különféle városi kihívásokat: a társadalmi befogadás és a városrészek megújítása, a fenntartható városi mobilitás, a körkörös gazdaság és a lakhatás a funkcionális városi térségekben, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, a digitális megoldások kis- és közepes méretű városokban, valamint a vidéki közösségekkel való kapcsolatok biztosítása. Gyakran eltérés mutatkozik abban, hogy az embereknek hol van a lakóhelye, illetve hol található munkalehetőségek és szolgáltatások. A megnövekedett kölcsönös függőség miatt a funkcionális városi térségek és a város-vidék kapcsolatok egyre fontosabb kérdéssé válnak a terület- és városfejlesztés számára. A 2014-2020 közötti, integrált és helyalapú megközelítésekre vonatkozó tapasztalatokra építve a Bizottság új, átfogó szakpolitikai célkitűzést javasolt a fenntartható és integrált terület- és városfejlesztés számára: „A polgárokhoz közelebb álló Európa”. Ez az új szakpolitikai célkitűzés a 2014-2020-as időszakban már érvényben lévő integrált területi eszközökkel – integrált területi beruházás (ITI) és a közösség által irányított helyi fejlesztés (CLLD) – együtt rugalmas és alkalmazkodó kereteket fog biztosítani a tagállamok számára a megfelelő stratégiai tervezésen és az együttműködő kormányzáson alapuló fenntartható és integrált városfejlesztés támogatására. A kohéziós politika jogalkotási javaslata kiterjed az Európai Városi Kezdeményezésre is, amelynek célja a városok és a városi területek koherensebb támogatásának biztosítása, a meglévő támogatási mechanizmusok, például az URBACT és az Urban Innovative Actions eredményeinek és tapasztalatainak felhasználása révén.

Lakhatás és városfejlesztés – állami lakásépítési programmal

Párdi Zsófia - Társaság a Lakásépítésért, Lakásfelújításért Egyesület – projektvezető

Kulcsszavak: lakásépítési program, család, gyermekvállalás, demográfia, bérlakás, építési minőség, vételi lehetőség, bérleti díj, lakásállomány megújítása, GDP, Bécs

Magyarországon, akárcsak a világ minden urbanizálódott térségében probléma a megfizethető, ugyanakkor élhető lakáskínálat szűkössége. A magyar Kormány a lakástámogatásokat a családok támogatásával, a gyermekvállalás ösztönzésével kötötte össze. A Kormány a családok lakástulajdon-szerzését támogatja, a kormányzati politika eddig nem nyitott a bérlakásrendszer irányába. Mind a magántulajdon, mind a bérlakások mellett felsorolhatók pro és kontra érvek. A szociális, demográfiai szempontok mellett a lakásépítések nemzetgazdasági aspektusa is lényeges. 2018-ban 17.681 db. lakás épült Magyarországon. Az MNB számításai szerint tízezer addicionális új lakás felépítése a 2018. évi GDP 0,6–0,7 százalékának megfelelő hozzáadott értéket, és 55 ezer munkahelyet is teremthet. 2018-ban hozzávetőlegesen 70 ezer főt foglalkoztatott közvetlenül a lakásépítési ágazat. Az új lakások hozzájárulnak az épített környezet, így az életminőség javításához, a települések presztízsével, az energiafogyasztással is evidens az összefüggés. Az állami lakásépítések a lakhatás mellett a városfejlesztési elképzelések megoldásának is eszközei lehetnének. 2018-ban népességarányosan Ausztriában még mindig csaknem 3,5-ször, Lengyelországban 2,6-szor annyi lakás épült, mint Magyarországon. Összességében elmondható, hogy a szükséges lakásszám kb. fele épül meg idehaza. A jelenlegi építési számok alapján a hazai lakásállomány megújulási ciklusa a középértékként elfogadott 100 év helyett 250 év körül van.

A fentiek tükrében egy olyan modellt javasolunk, amely a demográfiai célok teljesülése esetén (vállalt gyermekek valóban megszületnek) lehetőséget ad a családnak a lakás bekerülési értéken történő megvásárlására. A családnak tulajdonképpen vételi joga van a lakásra, a vételig pedig bérleti jogcímen használja a lakást. Az általunk javasolt modell integrálható lenne a jelenlegi támogatási rendszerbe. A bérleti díj piaci színtről indulna, a gyermekek megszületésével csökkenne a piaci bérleti díj felére/harmadára, nagyságrendileg 1.000 Ft/nm/hó értékig. Az új építésű, közérdekű rendszerben kezelt lakások bérleti díjához be lehetne vezetni a munkáltatói lakbértámogatás intézményét (lakbér cafeteria). Modellünk alapelvei a moderált állami ráfordítások, a demográfiai célok, az építési minőség, energiahatékonyság, fenntarthatósági, zöld szempontok, alacsony rezsi, profi társasházkezelés, családbarát épített környezet, piacból a támogatott irányba csökkenő bérleti díj, a vételi lehetőség, állami részvétel a lakásépítési számok alakításában. Célcsoport a bérből, fizetésből, önálló tevékenységből élő, alacsony, vagy közepes jövedelmű gyermeket vállaló fiatal családok.

A bécsi lakáshelyzet sok város számára lehet példa értékű. Bécs 1,7 millió lakosának körülbelül kétharmada él közhasznú bérlakásban vagy részesül valamilyen más lakhatási támogatásban. A közhasznú lakásépítési szektorban érintett vállalkozásokat egy felügyeleti szerv (Revisionsverband) fogja össze. Az

osztrák modell egyes elemei (építés, kezelés, bérleti kérdések, finanszírozás) integrálhatóak lennének egy magyar állami lakásépítési programba is. Az előadásban ismertetjük a bécsi közhasznú lakásrendszer főbb jellemzőit, tanulságait, aktuális kérdéseit, problémáit is.

Debrecen lakáspiaci tendenciák, kihívások

Kun Ferenc - Debreceni Infrastruktúra Fejlesztő Kft. - üzletfejlesztési vezető

Kulcsszavak: Lakáspiac, bérlakás, megfizethető lakhatás

A 2014 óta tartó tudatos gazdaságfejlesztési politika eredményeként már 600 milliárd forintot is meghaladó működőtőke és több mint 6 000 új munkahely jött létre Debrecenben, a következő években a BMW gyár elindulásával több ezer további új munkahely megjelenése várható. Részben ezen tényezők, részben pedig az országos tendenciák miatt a bérek és a lakhatási költségek (lakásárak, bérleti díjak) is növekedésnek indultak az elmúlt néhány évben. Az ingatlanpiac helyi sajátosságai miatt a lakhatási költségek növekedési üteme jelentősen meghaladja a bérek növekedési ütemét. Mindezek komoly kihívás elé állítják a városvezetést: a létrejövő új munkahelyek miatt közép-hosszú távon Debrecen lakossága akár több tízezer fővel nőhet, ehhez azonban megfizethető árú lakhatásra van szükség.

Előadásomban bemutatom a debreceni lakáspiac jelenlegi helyzetét, sajátosságait, az elmúlt időszakban a lakhatással kapcsolatos kihívásokat, és az azokra adható lehetséges válaszokat.

A Kárpát-medencei magyar településterület város-vidék mintázata

Szabó Balázs - Nemzetstratégiai Kutatóintézet – Osztályvezető

Kulcsszavak: falu, város, településhálózat, külhoni magyarság, magyar településtér

A Kárpát-medencei magyar településterület város-vidék mintázata

Dr. Péti Márton – Szabó Balázs – Nagy Szabolcs

A magyar településtér vizsgálata esetében nem elégséges pusztán a hazai településállomány elemzése, hiszen magyarok által sokszor többségben lakott települések nagy számban találhatóak a környező országokban is. Ezen Kárpát-medencei sajátosságból adódóan mind a tudományos vizsgálatok, mind a szakpolitikai, térségfejlesztési szakmai anyagok elkészítése során érdemes kitérni a külhoni nemzetrészek magyarok által lakott településeinek területi mintázatára is. Különösen nagy jelentőséggel bír a teljes magyar településterület áttekintése, amikor nemzetstratégiai szempontok alapján vizsgáljuk a magyarság megmaradásának és boldogulásának területi lehetőségeit és kihívásait. Jelen elemzés újszerűsége a teljes Kárpát-medencére kiterjedő vizsgálatban rejlik, hiszen a korábbi kutatások kevés kivételtől eltekintve nem terjedtek ki átfogóan a szomszédos országok magyar településeinek összehasonlítására.

Az eredmények alapján elmondható, hogy a külhoni magyarság településterülete vidékies. A többségi magyarsággal bíró települések döntő többsége falu, míg a szórvány magyarság alapvetően városokban él, bár több esetben a külhoni városok kisebbségben lévő magyar lakossága is nagyobb számmal bír, mint több hazai városunk népessége. Elmondható továbbá az is, hogy a magyar többségű falvak jelentős része külhonban található. E magyarok által jelentős arányban lakott vidékies térségek közt sok a városiányos terület, melyek speciális fejlesztési szükségleteket eredményeznek.

Jelen elemzésünkben egyszerre kívánjuk felhívni a figyelmet egy Kárpát-medencei szintű adatbázis szükségességére, valamint a magyarság megmaradását és helyben való boldogulását célzó térségi alapú stratégiák és fejlesztések tervezésére, melyek kialakításában a területi, településhálózati sajátosságok ismerete és figyelembevétele elengedhetetlen.